

OFENSIVA FONAMENTALISTA A LA DEMOCRÀCIA

Defensores de DSiR
confrontant als grups i
polítiques antigènere

Autores: Almudena Rodríguez García i Unai Gil Farré

Autores: Almudena Rodríguez García i Unai Gil Farré
Coordinació: Sílvia Aldavert Garcia
L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius
Correcció: E-Traducta
Disseny i maquetació: Eduardo Luzzatti

ISBN: 978-84-123681-9-2

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement -No Comercial- Compartir Igual 4.0 Internacional de Creative Commons: en qualsevol explotació de l'obra autoritzada per la llicència caldrà reconèixer-ne l'autoria, no fer-ne ús comercial i difondre sota la mateixa llicència CC que aquesta obra original. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

OFENSIVA FONAMENTALISTA A LA DEMOCRÀCIA

Defensores de DSiR
confrontant als grups i
polítiques antigènere

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ.....	7
Objectius de la publicació	10
Rearmament del model econòmic neoliberal.....	13
De l'amenaça a l'ofensiva	17
SOBRE LA TERMINOLOGIA UTILITZADA EN AQUEST INFORME	21
CONTEXTUALITZANT L'EXTREMISME CONTEMPORANI, UN FENOMEN TRANSNACIONAL I DIGITALITZAT	25
SOBRE LES XARXES TRANSNACIONALS D'ORGANITZACIONS FONAMENTALISTES: CITIZENGO, UN CAS PARADIGMÀTIC	33
MATEIXES IDEES, NOUS MITJANS	37
COM ES RELACIONA EL FONAMENTALISME AMB L'ECOSISTEMA DIGITAL?	43
Xarxes socials	44
Fòrums	49
Imageboards	50
QUINS MECANISMES UTILITZEN PRINCIPALMENT AQUESTS GRUPS?.....	55
Desinformació	56
Propaganda computacional	60
Bots.....	61
Webs <i>Honeypot</i>	62
Granges de trols	63
Discurs d'odi	65
Mems.....	66
CONCLUSIONS	69
BIBLIOGRAFIA	73

INTRODUCCIÓ

El març del 2016, un grup de companyes de L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, juntament amb altres feministes catalanes, aterràvem a l'aeroport de Nova York per participar en l'espai de Nacions Unides dedicat a l'avenç dels drets de les dones; la Comissió de la condició jurídica i social de la dona (Commission on the Status of Women, CSW). Durant la cimera celebrarem un esdeveniment oficial sobre la situació dels drets sexuals i reproductius en el marc de l'Agenda 2030 de desenvolupament sostenible. Per a les organitzacions catalanes, de base feminista i defensores dels drets sexuals i reproductius, fer sentir la nostra veu a la CSW era tot un esdeveniment, i com a tal ho vivíem i ho gaudíem.

Una hora abans de l'inici de la celebració de l'acte, les companyes del grup de dones ens van avisar que hi estava prevista una gran assistència de joves pertanyents a grups fonamentalistes, antidrets i antigènere. Recordo arribar a la sala i veure-la plena de joves. No quedava un seient lliure. Molts dels joves estaven asseguts a terra. Una vegada vam acabar la nostra exposició, i en iniciar el torn de preguntes, els joves van acaparar els micròfons i van començar a

increpar-nos. Proferien eslògans contra el dret a l'avortament, contra l'educació afectivosexual o contra el matrimoni entre persones del mateix sexe. Exaltaven la importància de valors tradicionals com la família, la religió i l'abstinència. Una vegada finalitzat l'acte, l'assetjament va continuar i els grups de joves ens van perseguir pels passadissos de la seu central de Nacions Unides.

Per a nosaltres, aquest fet va suposar la primera experiència d'assetjament per part de grups fonamentalistes que operen a Nacions Unides. Els dies següents, i ja coneixedores del fenomen, observàvem amb incredulitat que, a l'espai de Nacions Unides dedicat a l'avenç dels drets de les dones, hi havia més presència de grups fonamentalistes i antidrets que de feministes de base. Una presència que, per cert, ha anat en augment i és cada vegada més bel·ligerant.

A partir d'aquell fet i sumant els nous casos d'assetjament i violència exercida contra col·lectius feministes i defensores dels drets sexuals i reproductius per part de grups fonamentalistes de l'Estat espanyol com Abogados Cristianos, vam decidir iniciar un treball d'investigació, monitoratge, seguiment i denúncia pública sobre aquests grups. Qui eren? Com s'articulaven? Qui els finança? On i com s'orienten les seves estratègies? Quins vincles hi ha entre els diferents grups i els partits polítics?

D'aquesta manera, obríem una nova línia de treball a L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius amb un objectiu molt clar: Investigar els grups fonamentalistes antigènere i antidrets que utilitzen el discurs d'odi contra el que ells denominen "ideologia de gènere" i que significa l'atac frontal contra el reconeixement dels drets sexuals i reproductius de les dones en tota la seva diversitat i de la població LGTBIQ+.

El nostre objectiu era, per tant, monitorejar-los, denunciar-los i, per descomptat, confrontar-los. Els esdeveniments polítics que es van precipitar posteriorment a l'Estat espanyol, dins de la Unió Europea, així com a diversos llocs del món van reforçar la decisió presa per L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius.

Aquesta nova línia de treball ens ha portat a generar aliances amb entitats defensores dels Drets Sexuals i Reproductius de tot el món, a impulsar accions d'incidència política en l'àmbit local i internacional, a participar en xarxes antifonamentalistes internacionals, en les quals compartim informació i coneixement amb professionals de l'àmbit acadèmic i periodístic, a organitzar fòrums internacionals sobre defensores de Drets Sexuals i Reproductius i a generar aliances estratègiques amb personal de les missions de Nacions Unides, parlamentàries i parlamentaris, etcètera.

Per a nosaltres és important destacar l'aliança generada amb les defensores dels Drets Sexuals i Reproductius (DSiR, a partir d'ara) llatinoamericanes així com amb el Fòrum Parlamentari Europeu dels DSiR. Ambdues aliances ens han permès entendre i profunditzar en el fenomen i construir una hipòtesi de treball per fonamentar aquesta publicació i que més endavant desenvoluparem. Perquè aquest fenomen no es pot entendre de manera correcta sense el vincle entre Europa i Amèrica llatina: Europa com a gènesis de la ideologia que sustenta el discurs contra la ideologia de gènere i Amèrica llatina com a primer laboratori polític.

Tal com hem dit més amunt, aquesta publicació neix de l'experiència i el coneixement contextualitzat. De l'experiència concreta de ser una entitat feminista defensora dels DSiR que es troba a primera línia de la defensa i garantia real dels DSiR de les dones en tota la seva diversitat i de la població LGTBIQ+.

Ens allunyem, per tant, de qualsevol pretensió acadèmica. No ho som. El nostre objectiu no és un altre que compartir el coneixement que hem generat des de l'experiència vital. L'experiència que ens ha suposat el fet de ser una entitat que es troba en el punt de mira d'aquests grups fonamentalistes i partits d'extrema dreta. I és des de l'experiència que ens refermem en la nostra lluita diària per la garantia real dels DSiR i per frenar qualsevol atac que els pugui posar en risc.

Tampoc no és la nostra intenció aportar al debat acadèmic o terminològic com han de ser anomenats aquests grups o partits polítics. Entenem i coneixem el debat. Ho respectem i ho valorem. Entenem que les diferents professionals o entitats que treballen aquest tema decideixin emmarcar-se en una terminologia concreta. A nosaltres no ens cal i, per aquest motiu, al llarg de tota la publicació utilitzarem indistintament els termes *grups fonamentalistes*, *antidrets* i *antigènere*, així com partits d'extrema dreta o feixistes.

Objectius de la publicació

A través d'aquesta publicació volem donar a conèixer els diferents grups fonamentalistes, antidrets i antigènere que operen a nivell estatal i a nivell internacional. Mostrar les estratègies, eines i espais de treball, les seves relacions amb partits d'extrema dreta i feixistes i amb els Estats conservadors. Ens enfrontem a un entramat configurat per polítics, parlamentaris, ministres, caps d'Estat, grups fonamentalistes, partits feixistes, d'extrema dreta i jutges. De diferents territoris del món i que compten amb el suport d'algunes de les institucions religioses més importants, com la església catòlica, ortodoxa russa o l'evangèlica, així com amb institucions musulmanes. Un entramat format per grups molt diversos que, en principi, podem pensar que presenten divergències rellevants entre si, però que han sabut i tenen el mèrit d'haver-se reunit al voltant

d'un objectiu comú: l'atac als Drets Sexuals i Reproductius de les dones en tota la seva diversitat i de la població LGTBIQ+. El caràcter transnacional del fenomen és una de les seves principals característiques.

L'eix central que uneix aquests grups fonamentalistes, partits feixistes i d'extrema dreta i Estats conservadors, tan diversos i diferents entre si, és el discurs d'odi contra els Drets Sexuals i Reproductius de les dones en tota la seva diversitat i de la població LGTBIQ+ . Compartir i difondre aquesta idea és clau per a les defensores dels DSiR. Per a uns grups aquest discurs d'odi és la base del seu ADN i el seu objectiu polític últim. Per altres, el discurs d'odi contra els DSiR és només un vehicle, una estratègia per guanyar adeptes i poder arribar a les institucions i generar processos desdemocratitzants que els permetin imposar una agenda econòmica neoliberal i austericida.

Aquest fenomen es fonamenta en la sinergia perfecta (Graff & Korolczuk, 2021) **i oportunista entre l'aliança generada entre els grups fonamentalistes que tenen al seu ADN l'atac als Drets Sexuals i Reproductius i que fa dècades que treballen per a la seva erradicació, i els nous partits feixistes i d'extrema dreta.** Això es pot identificar de manera fàcil en el cas d'Espanya, amb l'aliança entre el grup fonamentalista HazteOir i el partit feixista Vox. De fet hi ha denúncies públiques que acusen Vox de finançar-se a través de HazteOir i CitizenGo (Ramsay & Provost, 2019). Aquestes aliances son una diferència clau respecte de les reaccions fonamentalistes contra els DSiR i els drets de les dones que van tenir lloc a partir de la dècada dels 90. L'aliança entre aquests grups fonamentalistes i els partits d'extrema dreta i feixistes és l'element diferenciador d'altres fases reaccionàries. L'aliança els permet guanyar molta més força i incrementa l'impacte de les seves accions.

El discurs d'odi contra la “ideologia de gènere” no es pot aïllar del discurs d'odi contra les persones racialitzades, les migrades, les refugiades i amb la criminalització de la pobresa. Són, per tant, diversos discursos d'odi interconnectats i que segons el moment i el territori s'emfatitza l'un sobre l'altre. Estudis recents mostren que, entre els diferents discursos d'odi existents, el que se centra a atacar els Drets Sexuals i Reproductius té molt més impacte i abast entre la població.

El discurs d'odi i els atacs contra els DSiR pertoquen igual a les dones i a la població LGTBIQ+. Si prenem l'exemple de la sortida recent de Turquia del Conveni d'Istanbul, l'anàlisi dels fets ens mostra que no només va ser un atac als drets de les dones a través de la negació de les violències masclistes sinó que també va ser un atac contra la població LGTBIQ+. El govern Turc, a través de la Direcció de Comunicacions de la Presidència, va fer una declaració en què sostenia que *“la Convenció d'Istanbul, que originalment tenia la intenció de promoure els drets de les dones, va ser segrestada per un grup de persones que intentaven normalitzar l'homosexualitat, un fet incompatible amb els valors socials i familiars de Turquia”*. El que aquí volem destacar és que l'atac als DSiR afecta tant les dones com la població LGTBIQ+. Un enfocament basat només en la violència contra els drets de les dones resulta, per tant, incomplet.

Qualsevol anàlisi política sobre l'auge dels grups fonamentalistes i els partits d'extrema dreta i feixistes que no integri l'eix de l'atac als DSiR i l'atac a les defensores d'aquests drets està destinada a no oferir cap solució. Així mateix, les anàlisis polítiques haurien de poder superar la lògica binària patriarcal que diferencia entre les lluites identitàries i les lluites materials, ja que qualsevol lluita identitària és també sempre material.

Posar en valor el treball dut a terme per les defensores dels Drets Sexuals i Reproductius que estan a primera línia i que pateixen l'atac d'aquests grups i partits polítics, és bàsic. Han sabut generar informacions, construir contra-narratives i continuar garantint els DSiR de les dones i de la població LGTBIQ+ en les circumstàncies més difícils.

Finalment, **volem compartir la nostra reflexió sobre el perquè d'aquesta deriva fonamentalista i d'extrema dreta** contra els Drets Sexuals i Reproductius.

Rearmament del model econòmic neoliberal

La nostra tesi, com dèiem anteriorment i sense cap pretensió acadèmica, és que estem davant d'un **rearmament del model econòmic neoliberal en la seva fase més exacerbada** i austericida.

Per a aquesta fase del neoliberalisme es necessita l'entrada a les institucions dels partits d'extrema dreta i feixistes articulats amb els grups fonamentalistes més ultraconservadors i ultrareligiosos. Grups que fa dècades que treballen per a l'erradicació dels Drets Sexuals i Reproductius de les dones i de la població LGTBIQ+, però que ara, units amb els partits d'extrema dreta i feixistes i amb els Estats conservadors, han guanyat poder per imposar la seva agenda política. En dècades anteriors aquests grups fonamentalistes no havien aconseguit entrar a les agendes polítiques dels Estats ni les seves estratègies i accions tenien tant d'impacte. Amb la unió actual entre aquests grups i els partits d'extrema dreta les seves accions s'han catapultat fins a arribar a ser polítiques d'Estat, com podria ser el cas de Polònia o Hongria dins la Unió Europea.

Aquesta aliança és necessària per diversos motius. En primer lloc, perquè el neoliberalisme necessita una majoria de la població polaritzada que desviï el focus de les causes reals de l'increment de les desigualtats, de les injustícies i les violències. Necessita caps de turc on buidar l'odi que genera i que necessita expandir per sostenir-se. Aquests caps de turc són, entre d'altres, les defensores dels Drets Sexuals i Reproductius, la població LGTBIQ+, les persones racialitzades, migrades i refugiades i les persones empobrides. L'aliança estratègica entre grups fonamentalistes i els partits d'extrema dreta i feixistes és una eina clau perquè el neoliberalisme es pugui sostenir en aquest moment històric.

En segon lloc, perquè en el seu afany de privatització dels serveis públics, el neoliberalisme necessita un rearmament de la família tradicional heteropatriarcal que, en absència d'un Estat social, seria la que sostindria les vides. Com molt bé expliquen Laclau i Mouffe (2015), estaríem assistint a **“l'emergència d'un nou projecte hegemònic; el del discurs liberal conservador, que intenta articular la defensa neoliberal de l'economia de lliure mercat amb el tradicionalisme cultural i social profundament antiigualitari i autoritari del conservadorisme”**.

Tercer, perquè com assenyalàvem anteriorment s'ha demostrat que el discurs d'odi contra els DSiR és el discurs que té més impacte i genera més adhesions entre la població. L'èxit de les campanyes contra l'educació sexual obligatòria a les escoles, difoses i implementades en molts Estats del món, ens mostren l'eficàcia d'aquest discurs d'odi.

Volem compartir aquesta reflexió perquè durant el darrer any, a Espanya i en altres llocs de la Unió Europea, han proliferat anàlisis i estudis polítics que intenten explicar la causa de l'auge dels grups fonamentalistes i la causa de l'arribada dels par-

tits d'extrema dreta i feixistes a bona part dels parlaments i institucions europees i d'altres llocs del món.

Ens crida l'atenció que molts dels estudis no incorporen l'eix de l'atac als DSiR en l'anàlisi. En el millor dels casos, alguns d'aquests estudis identifiquen la relació entre l'auge del feminisme a nivell mundial amb l'auge dels fonamentalistes i els partits d'extrema dreta. Es planteja, per tant, el fenomen de la deriva extremista com una reacció a un suposat èxit del feminisme.

Aquesta hipòtesi de treball, com a defensores dels Drets Sexuals i Reproductius i com a feministes interseccionals, ens genera dubtes grans.

És cert que hi va haver una reacció per part dels grups fonamentalistes i del Vaticà als "èxits" del feminisme després de la dècada dels 90. Una dècada, coneguda a les Nacions Unides com la dècada de les dones, en què es van aprovar per part dels Estats membres alguns dels instruments internacionals més importants de protecció dels drets humans de les dones. La Declaració i el Programa d'Acció de Viena reconeix per primer cop que els drets de les dones són també drets humans, la Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, el Programa d'acció del Caire i la Declaració i la Plataforma d'acció de Beijing són altres punts d'inflexió. Aquests Instruments s'han demostrat clau en el reconeixement dels drets de les dones i dels Drets Sexuals i Reproductius.

Els grups fonamentalistes que operaven llavors a les Nacions Unides, juntament amb el Vaticà i altres Estats conservadors van articular una reacció davant d'aquests èxits. Com a part d'aquesta reacció, el Vaticà crea el concepte d'ideologia de gènere, tan famós actualment.

El concepte d'ideologia de gènere, com diu l'acadèmic David Patternotre (Borraz, 2019): *“és un calaix de sastre on hi caben moltes coses. És, per una banda, una retòrica de la por que serveix per imposar una agenda política ultraconservadora. Forma part d'una estratègia global que s'implementa localment. S'empra com a estratègia per mobilitzar la població i han entès que són temes molt potents simbòlicament per encarnar el projecte polític”*.

Aquesta reacció té l'origen a Europa, i Espanya hi jugarà un paper clau (Cornejo-Valle & Pichardo, 2017). Serà importada posteriorment a Amèrica llatina, on cultivarà grans èxits en generar-se l'aliança amb els partits d'extrema dreta i populistes llatinoamericans. És precisament a Amèrica llatina on s'implementarà primer aquesta estratègia.

La utilització del concepte: “ideologia de gènere” permetrà entre altres coses la no aprovació dels acords de Pau a Colòmbia. Permetrà a l'expresident d'Equador, Rafael Correa, implementar el model megaextractivista, en aliança amb capitals internacionals i amb les esglésies catòlica i evangèlica. A Costa Rica, l'atac als Drets Sexuals i Reproductius de dones i persones LGTBIQ+, englobats sota el concepte “ideologia de gènere” permetrà a un fins aquell moment desconegut personatge, el pastor evangelista Fabricio Alvarado, guanyar la primera volta de les eleccions del 2018. Al Brasil, Lula i Dilma generaran una aliança amb grups evangelistes fonamentalistes que utilitzaven el discurs d'odi contra la ideologia de gènere per mantenir-se al poder. Aquest mateix error el repetirà anys més tard l'actual president de Mèxic, Andrés Manuel López Obrador. I arribem al que potser és el fenomen més paradigmàtic d'utilització del discurs contra la ideologia de gènere i l'atac als DSiR: el Brasil de Bolsonaro, on fins i tot en el discurs d'investidura es compromet a lluitar contra la ideologia de gènere. La campanya

internacional fonamentalista antigènere: “Amb els meus fills, no t’hi posis” va ser clau perquè Bolsonaro arribés al poder.

De l’amença a l’ofensiva

Els exemples que citarem a continuació ens permetran observar, amb les seves especificitats locals, que es tracta del mateix fenomen que es va produir a Amèrica llatina anteriorment. Les mateixes campanyes, les mateixes estratègies, els mateixos eslògans, les mateixes *Fake News*:

- La gairebé prohibició total de l’avortament a Polònia.
- L’eliminació a les escoles públiques d’Hongria de tot ensenyament relacionat amb l’homosexualitat i el canvi de gènere.
- Les declarades zones lliures de persones LGTBIQ+ a Polònia.
- La retirada de Turquia del Conveni d’Istanbul.
- La celebració a Croàcia d’un referèndum contra el matrimoni entre persones del mateix sexe.
- La criminalització de les persones LGTBIQ+ del govern de Putin a Rússia.
- Els atacs al Conveni d’Istanbul a Bulgària i Polònia.
- La negació de les violències masclistes, l’aprovació de les legislacions del batec de cor a diferents territoris dels Estats Units, l’intent de crear una diplomàcia paral·lela impulsada per l’anterior administració dels Estats Units d’Amèrica, basada en l’erradicació dels Drets Sexuals i Reproductius.
- A Madrid, la declaració de municipis per a la vida, eufemisme sota el qual s’amaga la prohibició del dret a l’avortament, a Andalusia l’eliminació de fons públics a

les associacions feministes i de drets de les dones que lluiten contra les violències masclistes i favor dels DSiR, els atacs indiscriminats a l'obligatorietat de l'educació sexual a les escoles per part de Vox i del Partit Popular; la judicialització de defensores Drets Sexuals i Reproductius i de col·lectius feministes. L'atac a les dones, a les persones gestants i els professionals a les portes de les clíniques acreditades per a la interrupció voluntària de l'embaràs, l'increment de la violència contra la població LGTBIQ+ amb una virulència especial cap a les persones trans.

Ens enfrontem, doncs, a un entramat de caràcter transnacional configurat per polítics, parlamentaris, ministres, caps d'Estat, grups fonamentalistes, partits feixistes, d'extrema dreta i jutges. Tots de diferents territoris del món i que comptem amb el suport d'algunes de les institucions religioses més importants, com l'Església catòlica, l'ortodoxa russa, l'evangèlica i d'institucions musulmanes.

Un entramat format per grups molt diversos que, en principi, podem pensar que presenten divergències importants entre si, però que han sabut i tenen el mèrit d'haver-se reunit al voltant d'un objectiu comú: l'atac als DSiR de les dones en tota la seva diversitat i de la població LGTBIQ+.

Un entramat que opera tant a nivell local i internacional i que dissenya les seves estratègies i campanyes de manera col·lectiva en espais internacionals com, per exemple, el Congrés Mundial de Famílies.

Grups evangelistes d'Estats Units com l'Alliance Defending Freedom, que en els darrers anys s'ha expandit a Europa amb oficines obertes als principals espais de presa de decisió euro-

peus com Brussel·les, Ginebra o Estrasburg, o la Family Watch International-Human Life International, World Youth Alliance, Family Watch International, C-Fam, Political Network for Values, International Organization for the Family o Heartbeat International, han impulsat accions i iniciatives destinades a erradicar els DSiR.

A Europa destaquen One Uf Us, Ordo Iuris, Agenda Europa, European Centre per Law and Justice, La Manif Pour Tous, Fondation Jérôme Lejeune, Tradition, Family, Property Network, Fondazione Novae Terrae, World Youth Alliance Europe, entre altres.

A Espanya, HazteOIR, Abogados Cristianos, Fòrum de la Família, Red Madre, Centre Tomas Moro, Fundació Provida, Rescatadores, e-Cristians, CIDEVIDA o Valores y Sociedad, en són els exemples més notoris.

Aquests grups operen també als espais de les Nacions Unides dedicats als drets humans de les dones: La Comissió de la condició social i jurídica de la dona (CSW), espai dedicat a l'empoderament de les dones i la igualtat de gènere, a la Comissió sobre població i desenvolupament (CPD), espai de les Nacions Unides per a l'avenç dels Drets Sexuals i Reproductius, al High Level Political Forum (HLPF), espai dirigit al desenvolupament sostenible. També a l'Assemblea General de Nacions Unides, al Consell de Drets Humans (CDH) i al Comitè de Drets Humans.

Al llarg de les pàgines següents intentarem desentranyar aquest entramat, els seus vincles, objectius, estratègies i eines.

SOBRE LA TERMINOLOGIA UTILITZADA EN AQUEST INFORME

Com explicaven anteriorment, les definicions són polítiques. Hi ha diferents formes de descriure a tota aquesta constel·lació de grupuscles que es posicionen en contra de l'exercici dels Drets Sexuals i Reproductius. Ultraconservadors, fonamentalistes, extremistes, antidrets o antigènere són alguns dels exemples d'aquesta nebulosa terminològica que en determinats casos pot arribar a confondre el lector. En aquest informe trobarem que s'utilitzen alguns d'aquests conceptes, en molts casos de forma intercanviable, per descriure un fenomen que podríem considerar semblant. No és la nostra intenció la de comprometre'ns amb una terminologia taxativa. Ans al contrari, considerem que l'ús d'una nomenclatura variada ens permet reflectir de forma més clara la complexitat analítica del fenomen i la divergència de perspectives. Tot i això, abans de començar a desenvolupar la matèria, considerem fonamental dedicar un apartat breu a justificar i descriure alguns dels conceptes que aniran sorgint al llarg de la publicació.

L'informe de la Relatora Especial sobre drets culturals (16 de gener del 2017) defineix el terme *fonamentalisme*, que dona nom al títol d'aquesta publicació i que és el concepte que més es repeteix, com una sèrie de moviments polítics d'extrema dreta que busquen manipular la religió, la cultura o l'etnicitat per aconseguir objectius polítics. Aquests moviments solen articular cosmovisions basades en conviccions teocràtiques que pretenen imposar la seva interpretació de la doctrina religiosa a través de lleis i polítiques públiques amb la intenció de consolidar la seva influència de forma hegemònica i coercitiva. Podem trobar exemples d'ideologies fonamentalistes en totes les tradicions religioses majoritàries del món. Tot i tenir un fort tarannà religiós, hi ha definicions de fonamentalisme que adopten una visió més àmplia, no només religiosa, i defineixen fonamentalisme com una perspectiva basada en la intolerància que propugna l'adhesió estricta i literal a un conjunt de creences o idees.

Si només poséssim els focus d'atenció als col·lectius fonamentalistes ens estaríem deixant una part important dels grups que s'oposen als DSiR. Grups que, si bé comparteixen amb els fonamentalistes la preocupació per la defensa de segons quins valors tradicionals (com la família *natural heteropatriarcal* o els rols de gènere), no fan de la identitat religiosa una part integral del seu tarannà. És el cas de determinats grups, els quals podria ser més adequat etiquetar-los com a extremistes. El mateix informe ens ofereix una contextualització de la idea. El concepte *extremisme* s'ha de tractar amb coherència; és un concepte que pressuposa l'existència d'una escala ideològica amb uns extrems on se situen aquest tipus d'ideologies. És un terme més ampli i dinàmic que el de fonamentalisme i, per tant, procurarem d'utilitzar-lo quan vulguem destacar col·lectius que queden fora de l'espectre del que podem considerar fonamentalisme. Tanmateix, no hem d'oblidar que el fonamentalisme és una forma d'extremisme i que per tant, els esforços destinats a combatre'l han de centrar-se també en el fonamentalisme.

En aquest informe el terme extremisme s'utilitza principalment per fer referència a l'extremisme d'ultradreta. El concepte ultradreta és de caràcter aglutinador, ja que es tracta d'un terme paraigües que inclou ideologies com la dreta radical, l'extrema dreta, l'alt-right o el feixisme, amb diferències significatives entre si.

També apareixeran al llarg de la publicació conceptes com antidrets o antigènere. Antidrets posa l'èmfasi en l'antagonisme d'alguns grups cap al sistema de drets humans, mentre que antigènere posa l'èmfasi en aquells grups que específicament s'oposen al que ells descriuen com "ideologia de gènere". Si bé hi ha autors que consideren que hi poden haver diferències significatives entre un concepte i l'altre, en aquesta publicació s'utilitzen de forma intercanviable. Si més no, es tracta d'un element de debat en construcció, però podem considerar que qualsevol oposició al qual aquest grups associen amb la "ideologia de gènere" és en realitat una oposició frontal a determinats drets humans.

CONTEXTUALITZANT L'EXTREMISME CONTEMPORANI, UN FENOMEN TRANSNACIONAL I DIGITALITZAT

Quina és la relació entre el govern de Jair Bolsonaro al Brasil o l'establiment de governs ultraconservadors a Hongria o a Polònia? Hi ha alguna connexió entre els grupuscles que s'organitzen per resar davant de les clíniques d'interrupció voluntària de l'embaràs i el sorgiment i auge de Vox? Hi ha nexes entre l'expansió i consolidació de les grans plataformes d'Internet i l'auge de fenòmens com la desinformació o els discursos d'odi?

La resposta a aquestes preguntes és extremadament complexa de respondre. Som plenament conscients de la dificultat que representa il·luminar aquesta teranyina de relacions, dinàmiques i actors que caracteritza l'ecosistema internacional de l'extremisme. L'accés a la informació és en molts casos limitat i a més es tracta d'una qüestió en constant evolució, on no hi ha

conceptes estàtics i la generació de coneixement queda ràpidament desfasada quan es confronta amb la realitat. Per tant, aquest informe no aspira a generar coneixement acadèmic que permeti analitzar el fenomen del fonamentalisme de forma gairebé científica. Tampoc té com a intenció apuntalar conceptes. La nostra intenció és la d'oferir al lector un retrat el més actual possible, reconeixent en tot moment la divergència i diversitat analítica d'un fenomen tan complex com el del fonamentalisme a escala internacional.

El que està clar, segur, és que les darreres dècades han estat clau pel que fa als avenços en matèria de Drets Sexuals i Reproductius i, paral·lelament, pel ressorgiment i transnacionalització de l'extremisme d'ultradreta. Amb tot, és complicat d'entendre la situació en la qual ens trobem actualment sense fer un repàs succint per alguns dels fets més significatius que s'han produït en aquests darrers anys.

Per una banda, en l'àmbit institucional arreu del món, multitud de governs i parlaments han caigut en mans de partits fonamentalistes i extremistes. És el cas del govern de Jair Bolsonaro al Brasil, la presidència de Donald Trump als EUA o el ressorgiment de governs ultraconservadors a l'est d'Europa com el de Viktor Orbán a Hongria o el del partit Llei i Justícia a Polònia. En aquests Estats, els atacs contra els DSiR han sigut evidents i immediats. A principis de l'any 2021 el govern polonès va anunciar la posada en marxa d'una llei amb la intenció de restringir el ja de per si limitat dret a l'avortament, reduint-lo fins i tot en casos de malformació del fetus. A Hongria, el govern va aprovar una llei per prohibir la difusió de contingut sobre l'homosexualitat o la transsexualitat a les escoles, a més a més de modificar la constitució per assegurar que la descripció de família excloués les persones LGTBIQ+. Jair Bolsonaro, durant el seu discurs d'investidura i entre reivindicacions de l'herència judeocristiana de la societat brasilera, va culpabilitzar "la ideo-

logia de gènere” de la divisió i destrucció de les famílies al Brasil i va prometre que acabaria amb l’educació per a la sexualitat.

No només això, l’atac als DSiR ha estat una part central i fonamental de les campanyes polítiques que han portat aquestes formacions al poder, actuant en molts casos com la pedra angular sobre la qual es construeix tot l’ideari fonamentalista.

Hi ha un altra dimensió institucional profundament rellevant; el debilitament del sistema internacional. Des de grupuscles i governs extremistes s’està duent a terme una política d’erosió dels diferents organismes internacionals i especialment de tot el sistema de Nacions Unides. És lògic. El paradigma dels drets humans se sustenta en la multilateralitat i en el constant treball que es realitza des d’aquest tipus d’institucions. L’exemple més clar el trobem probablement en el govern dels EUA amb Donald Trump. A més d’abandonar el concili de drets humans de l’ONU o l’Acord climàtic de París, El govern de Trump va intentar desmantellar específicament els sistemes de garantia dels Drets Sexuals i Reproductius arreu del món. Un exemple és la reinstauració de la coneguda com a *Global Gag Rule*. Sota aquesta norma, qualsevol ONG estrangera o programa de salut internacional que vulgui rebre finançament dels Estats Units ha d’acceptar deixar de proveir serveis relacionats amb l’avortament o d’advocar per l’ampliació de l’accés a la interrupció voluntària de l’embaràs. Un altre exemple podria ser la retirada de finançament dels Fons de Població de les Nacions Unides, l’agència de la ONU que s’encarrega de tots els temes relacionats amb la salut sexual i reproductiva.

És complicat mesurar quines són exactament les conseqüències d’aquesta instrumentalització del finançament. Family Health Options Kenya, una xarxa de planificació familiar i drets reproductius d’aquest país africà, va haver de tancar la meitat de les seves 16 clíniques pel fet que el 60% del seu finança-

ment provenia dels EUA (Peace Women, 2017). Les conseqüències humanes són, en molts casos, brutals.

El cas americà no és únic, sinó part d'una estratègia global de debilitació dels espais multilaterals implementada per governs ultraconservadors i grups fonamentalistes d'arreu del món. Aquesta estratègia té una altra cara que va més enllà d'aquesta retirada del finançament o de l'atac frontal a les institucions internacionals. Governos i altres forces ultraconservadores estan intentant implementar autèntics paradigmes alternatius de drets humans. És en aquesta línia on podem emplaçar la Declaració del consens de Ginebra sobre el foment de la salut de les dones i l'enfortiment de la família, impulsada pels EUA de Donald Trump, Brasil, Uganda, Hongria, Indonèsia i Egipte. Es tracta d'una Declaració antiavortament i antigènere que busca, en les seves pròpies paraules: a) garantir desenvolupaments significatius per a la salut de les dones; b) protegir la vida en totes les etapes; c) declarar el dret sobirà de cada nació per fer les seves pròpies lleis de protecció de la vida, sense pressió externa; d) defensar la família com a base per a qualsevol societat sana. Els EUA va presentar aquesta declaració el 7 de desembre del 2020 a l'Assemblea General de les Nacions Unides. S'hi van adherir 34 Estats, entre els quals podem destacar Polònia, Bielorrússia, Pakistan o l'Àrabia Saudita. El 28 de gener del 2021, amb l'arribada de Joe Biden a la presidència, els EUA es van retirar de la declaració. Poc després, el 28 d'octubre del 2021, Rússia va anunciar la seva adhesió.

Aquest fenomen té el seu reflex a l'Estat espanyol. La formació extremistista Vox fa de l'oposició a l'Agenda 2030 de l'ONU una part fonamental del seu discurs polític. Segons Vox, l'agenda 2030 és en realitat un pla secret elaborat per les elits polítiques i econòmiques que té com a veritable intenció la destrucció de la família tradicional, l'adoctrinament dels infants i la promoció del que ells descriuen com a "invasió migratòria". En contra-

posició a aquesta Agenda internacional de drets humans Vox proposa el que defineixen com Agenda Espanya, de tarannà nativista i que inclou entre altres mesures la derogació de la llei de l'avortament o la supressió de les intervencions de canvi de sexe de la sanitat pública.

La dimensió institucional no és l'única en la qual ens hauríem d'aturar si volguéssim oferir una imatge significativa del fenomen. El desenvolupament del mitjà digital ha estat potser la revolució més important pel que fa a les formes de comunicació i estratègia política de l'última dècada. Internet ocupa actualment una posició central en les societats contemporànies i un nombre creixent d'interaccions socials depenen del funcionament correcte del Ciberespai. Dins de l'ecosistema digital, també el paper de les grans plataformes digitals i les xarxes socials ha guanyat molta rellevància. L'informe del Parlament Europeu sobre propaganda computacional (Parlament Europeu, 2018) ens introdueix unes reflexions que són especialment significatives de cara a il·lustrar la rellevància de les xarxes socials i les grans plataformes d'Internet. Actualment, dos terços dels adults nord-americans i la meitat dels adults europeus consulten la premsa a través de les xarxes socials. Aquest percentatge s'incrementa significativament entre la població jove. En conseqüència, el paper de les xarxes socials es presenta clau de cara a la formació de la identitat política de les adolescents.

Pocs moviments polítics han sabut instrumentalitzar aquest nou paradigma de forma tan efectiva com els grups extremistes. L'auge i expansió del fonamentalisme no s'entén sense l'anàlisi de les estratègies i eines digitals que s'utilitzen de forma regular. Com per abordar un fenomen primer cal delimitar-lo, l'anàlisi d'aquests *savoir-faire* es presenta com la punta de llança de la lluita contra el fonamentalisme.

Com acabem de mencionar, aquestes tendències internacionals tenen també la seva representació a l'Estat espanyol. L'any 2013 es funda el partit populista ultraconservador Vox, amb una agenda marcada per la seva forta oposició a la majoria de Drets Sexuals i Reproductius i recolzat per grups fonamentalistes, com l'organització Hazte Oír. El partit ha anat guanyat rellevància política dins de les institucions de l'Estat de forma constant. Actualment compta amb 52 diputats al Congrés i té també representació en nombrosos parlaments regionals. La seva influència no s'ha fet notar exclusivament a través de l'augment de la seva representació institucional, sinó que també ha introduït noves qüestions i ha reconfigurat els eixos sobre els quals es construeix el debat polític espanyol. L'èxit de Vox és difícil d'atribuir a una sola causa, però, igual que els seus homòlegs internacionals, és evident que la formació ultraconservadora ha explotat de forma magistral el paradigma d'eines que han acompanyat el desenvolupament de l'ecosistema digital.

Essent conscients d'això, és especialment interessant recordar les reflexions que Sonia Correa va introduir durant el Fòrum internacional de defensores dels Drets Sexuals i Reproductius que vam organitzar:

“Los ataques de estos grupos fundamentalistas tienen objetivos específicos, es decir, son ataques contra colectivos y personas concretas, pero también tienen objetivos mayores, de alteración del orden político (...) Los que habitamos estos campos de batalla estamos frente al doble reto de visibilizar, dimensionar y responder a los ataques concretos que se movilizan contra distintos sujetos, distintas leyes o distintas cuestiones, sin olvidar que las hidras contra las que nos enfrentamos arrastran mares tormentosos de desdemocratización y de restauración de tendencias autoritarias”.

Aquest informe aprofundirà en l'anàlisi d'Hazte Oir i CitizenGO, organitzacions fonamentalistes d'origen espanyol que ens serveixen per il·lustrar les connexions internacionals d'aquests grups, la seva influència sobre la política institucional i com han fet de l'explotació dels mitjans i plataformes digitals una part integral de la seva estratègia política. L'elecció de l'anàlisi d'Hazte Oir i CitizenGo no és casual. En primer lloc, es tracta d'organitzacions espanyoles (Si bé CitizenGO té un tarannà completament internacional), fet que facilita ancorar la discussió en un context conegut. En segon lloc, són organitzacions que fan de l'estratègia digital un part central i fonamental de la seva actuació política. En tercer lloc, una filtració l'agost del 2021 va permetre a Wikileaks publicar informació confidencial sobre el finançament, l'estructura i l'estratègia d'Hazte Oir, la qual cosa ens permet utilitzar informació pròpia d'un grup fonamentalista per il·lustrar els diferents punts que volem presentar.

SOBRE LES XARXES TRANSNACIONALS D'ORGANITZACIONS FONAMENTALISTES: CITIZENGO, UN CAS PARADIGMÀTIC

El 5 d'agost del 2021, *Wikileaks*, la famosa plataforma per compartir documentació confidencial filtrada, va publicar més de 17.000 documents, datats des del 2001 fins al 2017, relacionats amb les activitats, finançament, registres de donants i estratègia política de les organitzacions fonamentalistes Hazte Oir i CitizenGO (Wikileaks, 2021). La filtració també inclou documentació relacionada amb l'organització per part d'Hazte Oir a Madrid l'any 2012 del Congrés Mundial de Famílies. El Congrés Mundial de Famílies (a partir d'ara, CMF) ha estat descrit per la *Human Rights Campaign Foundation* com una de les organitzacions americanes més influents implicades en l'exportació de l'odi. El CMF està profundament relacionat amb una miriada d'organitzacions, fundacions, personalitats, entitats fonamentalistes i grups anti-gènere d'arreu del món, entre les quals podem destacar l'*Alliance*

Defending Freedom, el Center for Family and Human Rights, *Heartbeat International*, l'agrupació ultracatólica *Tradição, Família e Propiedade*, l'expresident dels EUA George W. Bush, l'església ortodoxa russa, personalitats properes al Kremlin o activistes anti LGTBIQ+ del continent africà (Human Rights Campaign, 2014). N'hi ha moltíssimes més, però aquest recull d'exemples ens serveix per destacar fins a quin punt el CMF es tracta d'una organització diversa i amb llaços internacionals. L'any 2013 el CMF va premiar Ignacio Arsuaga, fundador d'Hazte Oir i CitizenGO, amb el premi "Man of the year per les seves contribucions en la promoció dels valors de l'organització. L'actual president del CMF, Brian Brown, forma part també del consell d'administració de CitizenGO.

La filtració de *Wikileaks* ens ha obert una finestra al que sol ser un món extremadament opac, permetent-nos donar un cop d'ull a algunes de les dinàmiques que configuren l'actuació d'aquests grupuscles i obtenir de primera mà informació sobre el seu funcionament. L'oportunitat és immillorable.

Però en primer lloc... Que és Hazte Oir? HazteOir és una organització fonamentalista i anti-DSiR fundada l'any 2001 per Ignacio Arsuaga amb la intenció de promoure valors ultraconservadors i "defensar la vida, la família i la llibertat". Es va fer especialment famosa l'any 2017 quan va posar en marxa "el bus de la llibertat", un autobús cobert d'eslògans contra la transsexualitat que va circular per les grans ciutats del territori espanyol i que va propiciar la denúncia per part de formacions parlamentàries i activistes per igual. No era la primera acció polèmica d'Hazte Oir. L'any 2009 va ser una de les associacions que va organitzar la marxa per la vida contra la llei de l'avortament que va reunir gairebé un milió de persones a Madrid.

El 2013 HazteOir va fundar CitizenGO per continuar amb aquesta promoció en l'àmbit internacional, si bé ambdues organitza-

cions comparteixen fundador, adreça, membres de la junta i estratègia política. L'expansió de CitizenGO ha estat meteòrica, i actualment treballa a més de 50 països i té seu permanent a 15 ciutats de 3 continents diferents. Segons CitizenGo, el seu objectiu principal és fomentar la participació ciutadana. Als seus estatuts descriuen Internet i les tecnologies de la informació com eines vitals per aconseguir aquest objectiu (OURs, 2021).

Aquestes organitzacions no treballen en solitari, sinó que formen part de tota una xarxa transnacional d'organitzacions, individus i partits que busquen imposar una agenda anti-DSiR i influenciar polítiques a través de tot l'espectre institucional. A l'Estat espanyol, aquesta vinculació amb la dimensió institucional es manifesta en el suport explícit d'Hazte Oir a VOX, però va molt més enllà. Una investigació encoberta per part d'*Open-Democracy* va destapar com el líder d'Hazte Oir es reunia de forma recurrent amb dirigents de Vox per discutir l'estratègia política i com membres d'Hazte Oir saltaven a la política nacional a través de la formació d'ultradreta (Público, 2021).

Pel que fa a les xarxes transnacionals, CitizenGO no col·labora només amb el Congrés Mundial de Famílies, sinó que manté contacte directe amb multitud d'organitzacions i col·lectius fonamentalistes d'arreu del món. Entre d'altres, podem destacar la seva col·laboració activa en l'Agenda Europa, una xarxa informal que agrupa més de 350 organitzacions antigènere a nivell europeu i que està fortament vinculada amb l'organització polonesa *Ordo Iuris* i la nord-americana *Alliance defending Freedom*. Neil Datta, secretari del fòrum parlamentari Europeu pels Drets Sexuals i Reproductius, defineix l'Agenda Europa com un l'organització paraigua de les xarxes d'organitzacions ultraconservadores europees i el centre gravitacional europeu de la comunitat global antigènere (Datta, 2021). També col·labora amb la iniciativa ciutadana europea fonamentalista *One of Us*, vinculada amb la Santa Seu, La drete cristiana americana i

altres personalitats religioses, així com diferents europarlamentaris Europeus. Actualment *One of Us* està presidida per l'exministre d'interior del Partit Popular Jaime Mayor Oreja. CitizenGO té també vincles directes amb altres organitzacions antigènere d'arreu del món com la *European Centre for Law and Justice*, *Family Watch international* o la *Political Network for Values*, de la qual Arsuaga és membre de la junta i Jaime Mayor Oreja president d'Honor.

Hi ha un eix clau sense el qual és difícil explicar la capacitat material i logística d'aquestes organitzacions, i és la qüestió del finançament. Rastrear el finançament d'aquestes entitats es presenta essencial per poder il·luminar l'opacitat que sol caracteritzar les relacions entre els grupuscles fonamentalistes i les elits econòmiques, polítiques, eclesiàstiques i aristocràtiques. En Aquest sentit, la filtració de Wikileaks és reveladora. En un document d'Excel filtrat hi ha un reguitzell de noms sota l'etiqueta de "grans donants", entre els quals trobem des de l'aleshores president del grup Corte Inglés, Isidoro Álvarez, a David Álvarez Díez, propietari del grup Eulen, passant per aristòcrates com Esther Koplowitz, marquesa de Peñalver i en aquell moment presidenta de Fomento de Construcciones y Contratas (FCC), una de les empreses de construcció més grans del país. Aquest finançament no arriba només des del territori espanyol; entre els documents filtrats per Wikileaks hi ha una carta confidencial on Ignacio Arsuaga es comunica directament amb l'oligarca rus Konstantin Malofeev, proper a Vladimir Putin i sancionat pels EUA pel seu paper com a finançador de grupuscles paramilitars actius a l'est d'Ucraina, per demanar-li 100.000 euros per a l'establiment de CitizenGO (Wikileaks, 2021).

A continuació, farem un repàs pel tipus de campanyes que duen a terme aquestes organitzacions i com fan de l'oposició als DSiR una part integral del seu ideari.

MATEIXES IDEES, NOUS MITJANS

La triada família, vida i nació està en l'epicentre de la majoria de discursos de grups fonamentalistes internacionals. Es tracta d'un eix vertebrador mínim, que ens permet englobar la majoria de discursos en aquestes tres categories. Aquestes categories, que a priori poden semblar ambigües, estan essencialment relacionades amb l'exercici dels Drets Sexuals i Reproductius de les dones en totes les seves diversitat i de la població LGTBIQ+. Quan des de grups fonamentalistes es parla de la defensa de la vida, el que realment s'està fent és condemnar exercicis de sobirania corporal com podrien ser l'avortament o l'eutanàsia. No és casualitat que la majoria de grups que lluiten contra l'avortament ho facin en nom de la defensa al dret a la vida. Passa el mateix amb la idea de família, que està completament vinculada amb el patriarcat i la seva forma monolítica d'entendre el matrimoni i la sexualitat, de forma heteronormativa i orientada sempre cap a la reproducció.

El gènere, la sexualitat i la família han ocupat sempre un espai importantíssim dins dels col·lectius ultraconservadors, i en molts casos,

són la pedra angular sobre la qual es construeixen les ideologies feixistes i fonamentalistes.

CitizenGO i HazteOir representen un exemple paradigmàtic d'aquest fenomen. Tot i ser grups fonamentalistes antidrets, posen l'èmfasi de la majoria de les seves campanyes en totes aquelles dimensions relacionades majoritàriament amb la triada prèviament esmentada i concretament amb tot allò relacionat amb els Drets Sexuals i Reproductius, és a dir: El dret a l'avortament, la defensa de la família tradicional, l'oposició a l'educació sexual, la defensa del que malinterpreten com a llibertat religiosa, el rebuig a les polítiques pro LGTBIQ+, la gestació subrogada, la defensa del relativisme cultural, etcètera. A continuació farem un repàs succint d'algunes de les formes, estratègies i arguments que articulen les seves campanyes i com aquestes es relacionen amb la triada vida, família i nació.

Pel que fa a la qüestió de l'avortament, CitizenGo ha posat en marxa nombroses peticions online, així com accions offline, per acabar amb l'accés a l'avortament a multitud de països del món, entre els quals podem destacar l'Estat espanyol, Mèxic o Itàlia, però també països africans com Kenya o Nigèria, on CitizenGO té representació. No només això, aquests atacs també es produeixen dintre d'organismes de les Nacions Unides, com la Comissió de la condició social i jurídica de la Dona o el Comitè de drets humans. Tal com hem comentat més amunt, hi ha una intenció política clara quan s'intenta debilitar els sistemes multilaterals per part de grupuscles fonamentalistes i governs ultraconservadors. La debilitació dels espais multilaterals dificulta la seva capacitat per actuar com a mecanismes de rendició de comptes i desacredita la totalitat del sistema internacional sobre el qual se sustenta el paradigma dels drets humans.

Hi ha un altre eix que es presenta indispensable per entendre el tipus de discurs que utilitza CitizenGO i és la qüestió de la de-

fensa del dret a la llibertat religiosa, la qual descriuen com que està en atac constant per part de col·lectius pro drets humans i institucions internacionals. La intenció és tergiversar la narrativa i, en nom de la defensa del dret a la llibertat religiosa i la sobirania nacional, atacar frontalment l'exercici dels drets relacionats amb la sexualitat i el gènere o la idea de la seva universalitat. No només això, hi ha una intenció clara de redefinir el propi concepte de dret a la llibertat religiosa d'una forma que entra en total contradicció amb com es va idear inicialment. L'objectiu és canviar el subjecte d'aquest dret, suggerint que la intenció del mateix és la protecció de les religions i no la protecció del lliure exercici de les creences religioses per part dels individus. És en aquest context ideològic en el qual podem emplaçar algunes de les peticions online de CitizenGO com la petició al banc britànic Barclays perquè respecti "la llibertat religiosa" després de retirar els serveis bancaris al grupuscle fonamentalista cristià *The Core Issues Trust* (CitizenGO, 2020), que oferia teràpies de conversió per a homosexuals, o la petició perquè l'*Special Rapporteur* per la llibertat de religiosa de l'ONU, Ahmed Shaheed, deixés d'atacar la sobirania nacional i la llibertat religiosa després de realitzar un informe on defensava els drets LGTBIQ+ i el dret a l'avortament (CitizenGO, 2020).

La instrumentalització de conceptes com la *llibertat* o la *sobirania nacional* per atacar els Drets Sexuals i Reproductius és especialment perversa, ja que tergiversa el significat d'aquestes paraules per adaptar-les a una agenda de coacció i repressió.

Una altra qüestió sobre la qual oscil·la la gran part del discurs dels grups antidrets és la defensa del que ells descriuen com la família tradicional o natural. Darrere aquesta defensa de la família s'amaga la intenció de perpetuar dinàmiques patriarcals heteronormatives, ja que el que aquests grups descriuen com a família tradicional no és més que un intent de perpetuar uns rols de gènere tradicionals i d'excloure de la definició de família

a totes aquelles persones, com podrien ser els membres de la comunitat LGTBIQ+, que no encaixen en aquests rols. CitizenGO té nombroses campanyes relacionades amb la defensa de la família tradicional i malauradament algunes s'han mostrat efectives a l'hora d'influir en determinats processos polítics. L'any 2017 CitizenGO celebrava l'aturada d'una Proposta de Llei al parlament de Romania que pretenia ampliar la definició d'unió civil per incloure tota mena de parelles i poder dotar-les de drets similars als matrimonis (que segons la constitució de Romania han de ser entre un home i una dona). Els arguments utilitzats per CitizenGo per oposar-se a aquesta proposta de llei són interessants per submergir-nos a l'ideari fonamentalista i per analitzar algunes de les trampes argumentals que utilitzen aquests grupuscles. CitizenGO justifica la seva oposició a aquesta llei en la defensa del que descriuen com el dret absolut dels infants a tenir un pare i una mare a la seva vida. Aquest dret no està reconegut en cap moment per la convenció sobre els drets de l'infant (20 de novembre de 1989), que precisament sí que especifica en l'article 2 l'obligació de respectar els drets dels infants independentment del sexe dels seus progenitors i que no menciona en cap moment cap dret relacionat amb el tipus d'unió entre els seus progenitors:

- 1. Els Estats membres han de respectar els drets enunciats en aquesta Convenció i assegurar-los a tots els infants sota la seva jurisdicció sense cap mena de discriminació, independentment de la raça, el color, el sexe, la llengua, la religió, l'opinió política o d'altra mena, l'origen nacional, ètnic o social, la posició econòmica, la incapacitat física, el naixement o qualsevol altra condició de l'infant, dels seus pares o dels seus tutors legals.*

Aquesta trampa argumental no és única de CitizenGO, sinó que forma part de tota una estratègia posada en marxa per grups extremistes per debilitar l'estructura internacional dels drets hu-

mans a través de la creació d'un nou paradigma de drets alternatius que s'ajustin als estàndards fonamentalistes i que validin la seva cosmovisió heteropatriarcal, jeràrquica, discriminatòria i culturalment relativista. Es tracta exactament del mateix cas que hem vist aplicar a Vox amb la promoció de l'Agenda Espanya mencionada anteriorment en aquest informe.

Un altre intent de reformular el marc dels drets humans el podem trobar en l'intent de Vox d'implementar el Pin parental, un mecanisme que pretén que els progenitors hagin de donar autorització expressa perquè l'alumne o l'alumna assisteixi a classes o tallers relacionats amb l'educació sexual, el feminisme o la identitat de gènere. Aquesta mesura es justifica en la defensa del que descriuen com Drets parentals, una categoria de drets que no té cap mena de suport en els convenis de drets humans actuals i que per tant no pot estar, per exemple, per sobre de drets com el dret a l'educació, reconegut a l'article 28 de la Convenció sobre els drets dels infants.

Els eixos principals del discurs fonamentalista no són nous, ja que es tracta de qüestions sobre les quals han oscil·lat típicament la majoria de grupuscles antidrets. L'èxit relatiu de les campanyes fonamentalistes dels últims anys, així com l'èxit polític cultivat a escala institucional, és difícil d'atribuir únicament a una novetat discursiva o la inclusió de determinades problemàtiques prèviament oblidades. Cal anar més enllà i analitzar quin ha estat el paper del ciberespai per a l'expansió i la internacionalització del fonamentalisme. Una cosa està clara: cap col·lectiu ha integrat de forma tan eficaç el nou paradigma de mitjans, eines i plataformes que ha acompanyat el desenvolupament del món digital com els col·lectius extremistes.

COM ES RELACIONA EL FONAMENTALISME AMB L'ECOSISTEMA DIGITAL?

Continuant amb la idea que acabem d'introduir, qualsevol intent d'explicar l'èxit relatiu de les diferents campanyes anti-DSiR o la transnacionalització dels moviments extremistes ens obliga a fer a una parada obligatòria per a l'anàlisi de la relació d'aquests grupuscles amb l'ecosistema digital. Des del domini de la utilització d'eines com les *Fake news* o la desinformació, fins a l'ús intensiu de *mems* o la integració de les xarxes socials i la *virialitat* com a pilars fonamentals de l'estratègia política digital, pocs moviments polítics han sabut assimilar de forma tan essencial el nou paradigma de mitjans, eines i plataformes que acompanyen Internet com els moviments fonamentalistes.

És difícil explicar la totalitat del perquè d'aquesta relació. Es tracta d'una qüestió en constant evolució, molt lligada al mateix desenvolupament constant del mitjà digital. Per una banda, ens trobem que hi ha tres característiques estructurals de la xarxa que la converteixen en un

espai especialment atractiu per l'extremisme en general i pel fonamentalisme en particular (Caiani & Kröll, 2014).

- Internet, per pròpia configuració, facilita la creació de xarxes transnacionals per compartir i transmetre informació. Això permet la cooperació i comunicació entre grups i facilita els processos d'internacionalització del fenomen del fonamentalisme. A més, redueix els costos de comunicació, fet que facilita considerablement els processos de mobilització i la capacitat per organitzar esdeveniments locals i internacionals.
- Permet connectar individus amb ideologies semblants de forma senzilla, fet que facilita la creació d'identitats i comunitats virtuals que acaben esdevenint cambres d'eco, és a dir, espais on es repeteixen i s'amplifiquen les mateixes idees sense tolerància per la divergència ideològica.
- El mateix caràcter descentralitzat de la xarxa afavoreix models d'interacció sense líders, opacs i anònims, dificultant l'establiment de jerarquies i facilitant la coexistència de diferents centres d'influència. Això és especialment preocupant de cara el disseny de polítiques per combatre el fenomen; Metafòricament, i recordant el testimoni de Sonia Correa, el fonamentalisme online adopta un paper semblant al de *l'Hidra de Lerna* de la literatura clàssica, de la qual creixien dos caps cada vegada que un n'era decapitat.

Xarxes socials

Per altra banda, qualsevol intent de contextualitzar el fenomen estaria incomplet sense mencionar el paper central i fonamental que juguen les xarxes socials i les grans plataformes d'Internet. La centralitat d'aquestes plataformes a l'ecosistema

digital les posiciona com l'enllaç principal entre les obscures comunitats nínxol que podem trobar a la xarxa i l'usuari general. Va més enllà. Nombrosos estudis han constatat que no és només la seva posició dins de l'ecosistema el que beneficia l'expansió del extremisme, sinó que estem davant d'un fenomen estructural profundament vinculat amb algunes de les funcions integrals d'aquestes plataformes (Conway, 2020). L'exemple més conegut es el del paper de l'algoritme, que ofereix contingut personalitzat depenent de l'historial de visites i *likes* de la persona usuària per mirar d'assegurar la màxima participació i per tant el benefici econòmic de la plataforma, Això acaba submergint la usuària en un contínuum de notícies semblants, aïllant-la d'informació divergent i creant una cambra d'eco al voltant de cada cibernauta. Potser el cas més extrem de l'ús de l'algoritme per a influenciar les opinions d'usuaris, que ens serveix per il·lustrar el potencial destructiu d'aquestes funcions aparentment innòcues, el podem trobar en el que es coneix com l'escàndol de *Cambridge Analytica*. L'any 2018 va sortir a la llum que l'empresa britànica de consultoria política *Cambridge Analytica*, de la qual Steve Bannon havia estat vicepresident, havia utilitzat les dades personals de més de 87 milions de persones usuàries de Facebook per oferir contingut i propaganda personalitzada individualment (el que en l'argot del màrqueting s'anomena *Microtargeting*) per mirar d'influir en les eleccions presidencials americanes del 2016 a favor de Donald Trump i també durant el referèndum del Brexit a favor del *Leave*. Aquests és un exemple paradigmàtic que ens permet il·lustrar fins a quin punt les funcionalitats de les xarxes socials es poden arribar a explotar per influir en determinats processos polítics i com aquestes s'han integrat com a eines essencials en la comunicació política, però n'hi ha moltíssims més. A continuació mencionarem altres exemples que ens permeten il·lustrar aquesta problemàtica.

- Facebook va revelar com durant el referèndum del 2018 sobre l'avortament a Irlanda es van invertir més d'un milió

d'euros en campanyes de publicitat, per part de més de 350 grups diferents, amb la intenció de mirar d'influir en els resultats del referèndum. En molts casos, aquestes campanyes de propaganda tenien un origen extern al territori Irlandès. A causa de la dimensió de la problemàtica, Facebook va haver d'acabar prohibint tota la publicitat relacionada amb el referèndum amb un origen que no fos nacional (Privacy International, 2020).

- Un estudi del *Institute for Strategic Dialogue* (2021), un *Think Tank* dedicat a la defensa dels drets humans i a revertir la creixent marea de polarització, extremisme i desinformació arreu del món, ha constatat com, per exemple, l'algoritme de recomanació de llibres d'Amazon redirigeix als internautes cap a continguts extremistes; una vegada has consultat un llibre d'aquest tipus de contingut, l'algoritme automàticament et començarà a recomanar publicacions de contingut semblant.
- L'Observatori de Sexualitat i Política va publicar l'any 2020 un informe que va constatar com, en el marc del debat legislatiu per legalitzar l'avortament a Argentina l'any 2018, col·lectius antidrets relacionats amb grups evangelistes van començar una campanya per Whatsapp en contra de l'educació sexual i el que defineixen com "ideologia de gènere". Aquests missatges es van fer circular especialment entre grups de Whatsapp de mares, i anaven acompanyats d'àudios on es detallava informació intencionadament falsa sobre els continguts de les classes d'educació sexual.

No seria just mencionar el paper de les grans plataformes digitals sense reconèixer alguns dels avenços que s'estan implementant per combatre l'extremisme. Reforços en la capacitat de moderació de les plataformes, desmonetització de mitjans i canals, la utilització de la intel·ligència artificial per eliminar contingut extremista de forma automàtica o reforços en la trans-

parència de les campanyes de publicitat són exemples de mesures que s'han anat implementant durant els últims anys, després d'una forta pressió social i institucional. Així i tot, aquestes mesures s'han demostrat en molts casos poc efectives. Les raons d'aquesta manca d'efectivitat són varies, però les podem dividir principalment en quatre (Conway, 2020):

- L'extrema dreta online no és un grup tancat ni delimitat. Ans al contrari, es tracta d'una constel·lació difusa i en constant evolució d'individus, col·lectius, grupuscles, partits polítics i mitjans de comunicació que recolzen una nebulosa d'ideologies que oscil·len des del nacionalsocialisme fins a l'*alt-right*, passant pel feixisme, el supremacisme o el fonamentalisme cristià. Això dificulta l'establiment de processos automàtics d'eliminació o la creació de criteris estàndard que permetin identificar contingut extremista. A diferència del que va passar quan les grans plataformes van acabar amb la propaganda de l'Estat Islàmic, que inundava les xarxes socials durant el període d'auge del grup terrorista, l'extrema dreta en la majoria de casos no genera contingut sota una "marca" o en nom d'un col·lectiu.
- L'ampliació del que es coneix dins de l'argot polític com la Finestra d'Overton, és a dir, el rang d'idees que es toleren en el discurs públic en un moment determinat. L'adopció de part del discurs extremista per part de mitjans de comunicació, partits polítics o fins i tot caps d'Estat ajuda a normalitzar-lo i el trasllada des dels obscurs racons de la xarxa fins als espais *mainstream*. Aquesta normalització no implica només visibilitat, sinó que situa ideologies antidrets al mateix nivell que ideologies que parteixen de la garantia dels drets humans.
- El contingut extremista genera visites, interaccions i benefici econòmic. Com que la majoria de les plataformes digitals obtenen els seus ingressos a través de la publi-

citat, els interessa beneficiar contingut viral que generi grans nivells d'interacció entre els usuaris de les plataformes. Això provoca inconsistències en la forma de moderar d'aquestes plataformes, relaxant els estàndards depenent de com de lucratiu sigui el contingut.

- La gran majoria de plataformes digitals i xarxes socials, des de les més *mainstream* fins a les més minoritàries, són americanes. La qüestió de la llibertat d'expressió és fonamental per entendre la idiosincràsia política americana. La primera esmena de la constitució americana protegeix fins i tot algunes de les formes més extremes de discurs d'odi i garanteix el dret a la llibertat d'expressió per part de grupuscles extremistes. Aquesta permissivitat extrema és exclusiva del cas americà, i dificulta la capacitat d'aquestes plataformes per prendre mesures sense que es reformuli el debat com un assumpte entre censura vs. llibertat d'expressió. De totes maneres, el debat sobre l'equilibri entre la llibertat d'expressió i la necessitat de moderació de les xarxes socials és complex i profund. No és la intenció d'aquesta publicació replantejar els supòsits d'aquest debat, però sí de visibilitzar-lo, ja que s'està produint i està lluny d'estar tancat.

Les regulacions de les xarxes socials, si bé no han aconseguit eliminar el contingut extremista de les plataformes, sí que n'han dificultat l'accés a les formes més extremes. Els usuaris extremistes, no obstant això, no han desaparegut. En molts casos, s'han traslladat a plataformes alternatives que han sorgit en un intent de capitalitzar totes aquestes migracions d'usuaris que ja no troben en les xarxes socials *mainstream* un espai on poder expressar les seves idees. És el cas de la xarxa social *Parler*, que va guanyar prominència en resposta del tancament del compte de Twitter de Donald Trump o de *Gab*, creada l'any 2016 i que actualment és considerada com la plataforma més important de l'*Alt-right*. Totes aquestes plataformes i pàgines

web alternatives amb una forta vinculació amb l'extremisme es coneixen com a *Alt-tech*, en clara referència al tipus d'ideologia que acullen.

Fòrums

Hi ha altres tipus de plataformes que no són xarxes socials, però que també ocupen una posició important dins l'ecosistema digital de l'extremisme. És el cas dels fòrums i els *Imageboards*. Els fòrums, que en molts casos s'organitzen al voltant de comunitats d'interessos, són espais perfectes per a la propaganda extremista. Es tracta d'espais de discussió, on normalment no cal revelar cap mena d'identitat per participar-hi. Mundialment, probablement el fòrum més important és *Reddit*. Per entendre com els moviments extremistes exploten exactament les funcionalitats de *Reddit*, primer hem d'explicar com funciona. *Reddit* és un fòrum que es defineix com un agregador de notícies socials. S'organitza al voltant de comunitats nínxol que s'anomenen *subreddits* i que poden ser creades a demanda pels usuaris. Hi ha desenes de mils de comunitats a *Reddit* que tracten temes dispars que oscil·len des de superherois fins a geopolítica. Els usuaris poden crear publicacions en aquestes comunitats i també votar i participar en altres publicacions. Les publicacions més votades a través de tots els *subreddits* apareixen a la *frontpage*, un espai comú entre tots els usuaris. Actualment *Reddit* és la cinquena pàgina més visitada dels EUA i la vintena del món, amb una mitjana de gairebé 400 milions d'usuaris actius cada mes. *Reddit* sempre ha tingut bastant tolerància pel que fa als diferents temes de discussió sempre que aquests no incitessin a la violència. Aquesta tolerància va propiciar que usuaris de caràcter extremista s'agrupessin al voltant de *subreddits* afins. Potser el més famós de tots va ser el *Subreddit r/The_Donald*, on els usuaris podien debatre sobre tots aquells temes relacionats amb la presidència de Donald Trump. Aquest *subreddit* va aconseguir acumular gairebé 700.000 usuaris i es va convertir ràpidament en un punt de

convergència d'extremistes, l'Alt-right, supremacistes blancs, misògins, antigènere, etcètera. Aquests usuaris s'organitzaven per explotar les funcionalitats de *Reddit* i votar en massa publicacions seleccionades perquè arribessin a la *frontpage* i per tant a tots els usuaris de la web. L'administració de *Reddit* va acabar tancant **r/The_Donald** el juny de 2020, però els més de 700.000 usuaris no van desaparèixer. Molts es van diluir entre altres *subreddits*, la majoria sense un tarannà polític identificable, i d'altres es van traslladar a *TheDonald.win*, una pàgina web rèplica del *subreddit* que es troba actualment bloquejada. A partir d'aquí, el rastre del què fou una de les comunitats extremistes més importants de la xarxa es fa gairebé impossible de seguir.

Pel que fa als continguts en espanyol, potser els fòrums més importants pel que fa a la promoció de contingut extremista són Forocoches per una banda i Burbuja.info per l'altra. Forocoches és un fòrum que funciona per invitació amb actualment 850 mil usuaris registrats, si bé una gran proporció no són usuaris actius. Burbuja.info, en canvi, té registre obert i compta actualment amb més de 160 mil usuaris registrats. La literatura sobre aquestes dues plataformes és extremadament limitada i és complicat realment valorar la influència d'aquests fòrums dins de la *manosphere* extremista castellanoparlant.

Imageboards

Pel que fa als *imageboards*, es tracta d'una tipologia de fòrums particulars, basats en imatges i caracteritzats per la rapidesa amb la qual apareix i desapareix el contingut, la divisió dels seus subfòrums per categories d'interessos i el format anònim de les seves publicacions (no cal registre). N'hi ha molts, però potser els més rellevants sens dubte són tots aquells *imageboards* coneguts com a *Chans*. Dels *Chans*, els més famosos

són *4chan*, *8chan* o *8kun*. Dins l'esfera del castellà podem trobar també *Hispatchan*.

Es tracta d'un conjunt de pàgines web que formen un ecosistema opac, amb una subcultura particular i que representen l'antítesi de les xarxes socials tradicionals. Aquesta subcultura es caracteritza, sobretot, per l'ús intensiu dels mems i d'una simbologia comuna vinculada entre aquests fòrums, independentment del seu origen o idioma que utilitzin. És important mencionar que aquesta subcultura no és representativa d'un grup o organització en concret, sinó que està formada per tota una amalgama d'individus i moviments amb ideologies varies. Aquesta indefinició és fonamental per entendre l'èxit d'aquestes plataformes.

La importància d'aquests *imageboards* la podem il·lustrar amb un parell d'exemples. El moviment conspiracionista *Qanon*, creador de teories de la conspiració com el *Pizzagate*, i un dels col·lectius darrere de l'assalt al Capitoli dels EUA el gener del 2021, va sorgir l'any 2014 a *4chan*. Els terroristes del Paso, Christchurch o Halle van compartir els seus manifestos, plens de referències a la subcultura d'aquests fòrums, juntament amb les adreces webs de plataformes d'*streaming*, on els usuaris podien seguir en directe la comissió d'aquests atemptats, en els *imageboards*. La connexió d'aquests fòrums amb l'extremisme d'ultradreta no està només fonamentada en la seva vinculació directa amb la comissió d'atemptats terroristes o amb el suport generalitzat d'aquestes comunitats cap a aquest tipus d'accions. Aquests fòrums són també pols de generació de mems, que sota la disfressa de l'humor i la cultura pop introdueixen, normalitzen i internacionalitzen narratives fonamentalistes. Malgrat la importància d'aquestes plataformes, els estudis acadèmics són molt limitats, i l'anàlisi de les seves interaccions i rellevància real són gairebé inexistent (Baele et al., 2021).

CAS D'ESTUDI: CULTURA CHAN, MEMS I TERRORISME.

L'any 2019 Brenton Tarrant, un australià de 28 anys, va entrar a la mesquita Al-Noor i al centre islàmic de Linwood a Christchurch, Nova Zelanda, i va matar 51 persones. La totalitat de l'atemptat va ser retransmès en directe per Facebook. Abans de començar, el terrorista va pujar un manifest a 8chan amb el títol The Great Replacement, és a dir, la gran substitució. El títol del manifest ens recorda una de les teories de la conspiració preferides dels grupuscles extremistes. Segons aquesta teoria, la gran substitució és un fenomen que s'està produint impulsat per les elits econòmiques, polítiques i culturals, per substituir la població blanca occidental per població migrant de religió musulmana. Aquesta teoria té el seu origen a França, de la mà de l'autor Renaud Camus, i ha estat ràpidament integrada dins de l'ideari de gairebé tots els moviments extremistes i identitaris occidentals. Està fortament relacionada amb teories com el Genocidi blanc i ha inspirat les ideologies acceleracionistes i el supremacisme blanc. El manifest era obtús i combinava una autodescripció ideològica amb una sèrie de posicionaments teòrics poc fonamentats i absolutament tergiversats. L'autor mostrava una gran preocupació pel descens de la natalitat a occident i per la pèrdua de valors familiars tradicionals. A més, estava ple de mems, teories de la conspiració i referències a la mateixa idiosincràsia de 8chan. Probablement la intenció del manifest no era la de fer conèixer les causes de l'atemptat, sinó la de retroalimentar i instigar personatges semblants per a la comissió d'actes similars. Aquesta instigació va funcionar. Els terroristes del Paso i Halle, a Alemanya, van seguir un modus operandi similar pocs mesos després. Els dos van retransmetre en directe els seus atemptats i van pujar els seus manifestos a fòrums Chan. Els manifestos d'aquests dos terroristes estaven també plens de mems, teories de la conspiració i idees recurrents de la ideologia Alt-right. Per exemple, el terrorista de Halle es va declarar com a antisemita i va culpar als moviments feministes del descens de la natalitat i de la immigració massiva a occident. Teories de la conspiració com el Great replacement, que van donar nom al manifest del terrorista de Christchurch, són defensades avui en dia per partits, representants polítics i grups extremistes i fonamentalistes d'arreu del món. A l'Estat espanyol la formació ultraconservadora Vox ha coquetejat nombroses vegades amb aquesta teoria de la conspiració. En un twitt del 19 d'octubre de 2021, Vox, en resposta a una notícia on es mencionava la facilitació dels permisos de residència pels menors estrangers no acompanyats, es preguntava irònicament si el reemplaçament poblacional era una teoria de bojos (Vox, 2021).

Acabem de fer un breu repàs per les diferents plataformes i pàgines web que conformen la constel·lació de l'extremisme digital. La imatge, per això, no està completa. Hem vist l'on, és a dir, quins són els mitjans i espais digitals que utilitza i on es desenvolupa digitalment l'extremisme. Independentment d'aquests mitjans, és important aturar-se a analitzar quina és l'estratègia digital que s'utilitza; quins recursos i mecanismes són utilitzats de forma sistemàtica; com aconsegueixen exactament donar visibilitat a les seves idees i com ataquen els Drets Sexuals i Reproductius utilitzant una sèrie d'eines concretes. En definitiva, falta veure el com.

QUINS MECANISMES UTILITZEN PRINCIPALMENT AQUESTS GRUPS?

La Covid-19 ha posat en el centre del debat polític fenòmens de tanta rellevància com la desinformació, les teories de la conspiració o les *Fake News*. Fins ara era complicat quantificar l'abast real d'aquestes problemàtiques i gran part de la ciutadania era completament aliena a l'existència d'aquests fenòmens. Aquesta reflexió és avui incorrecta, ja que gairebé tothom té relació amb algú que creu en alguna teoria de la conspiració o, si més no, ha constatat fins a quin punt poden arribar a ser un problema en el context adequat. No ens enganyem. Si bé poden semblar conceptes circumscrits a la Covid-19, l'extrema dreta fa anys que els utilitza de forma sistemàtica i amb fortes conseqüències per l'esdevenir polític i social de moltes societats.

Fins ara hem vist per sobre l'ecosistema internacional de mitjans, és a dir, tota aquesta teranyina de plataformes, fòrums, pàgines web i xarxes socials per les quals flueixen les narratives extremistes i que és essencial per comprendre l'es-

perit transnacional del fenomen. Cal, per això, anar més enllà, i analitzar, en la mesura del que sigui possible, quina ha estat l'estratègia, quines són les eines o com s'utilitzen aquests recursos.

Desinformació

Podem definir la desinformació com informació falsa creada amb la intenció de confondre i influenciar l'opinió pública sobre un tema determinat. Es tracta d'una amenaça en constant evolució que requereix d'esforços continuats per delimitar-la. Els actors darrere les campanyes de desinformació són diversos. Per una banda podem trobar els Estats. La Comissió Europea ha identificat gairebé 30 Estats arreu del món que utilitzen la desinformació de forma sistemàtica per influenciar fenòmens internacionals però també per influir narratives internes (Comissió Europea, 2018). D'aquest grup d'Estats la Comissió Europea destaca Rússia, però podem també destacar el Brasil de Jair Bolsonaro o els governs ultraconservadors de Polònia i Paraguai. Els estats no són els únics actors que utilitzen de forma sistemàtica la desinformació. Partits, grupuscles i organitzacions no governamentals també l'utilitzen de forma regular amb la intenció d'influir en processos polítics o manipular l'opinió pública.

Mesurar l'impacte de la desinformació a l'hora d'influir en el comportament de la ciutadania o els processos polítics és una qüestió acadèmicament pendent. La quantificació empírica dels efectes de la desinformació s'ha demostrat tan elusiva que alguns acadèmics la comparen amb "cercar unicorns". Així i tot, podem constatar algunes de les conseqüències de la desinformació i il·lustrar el fenomen a través d'un seguit d'exemples.

Tot el que te a veure amb l'exercici dels Drets Sexuals i Reproductius està constantment sota atac per part de grups fonamentalistes. Aquests atacs moltes vegades consisteixen direc-

tament en autèntiques campanyes de desinformació organitzades transnacionalment, que s'executen en multitud de països de forma simultània.

Investigacions d'*OpenDemocracy* (04 de juny de 2021) han constatat com existeixen xarxes transnacionals de centres d'embarassos en crisi (*Crisis Pregnancy Centers*), relacionats amb l'associació nord-americana *Heartbeat International* que es dediquen sistemàticament a difondre informació falsa relacionada amb l'avortament. Alguns exemples d'aquesta informació falsa són:

- L'avortament augmenta els riscos de càncer o de malalties mentals
- Els mètodes anticonceptius no són efectius a l'hora de prevenir els embarassos
- L'avortament augmenta la proporció de dones que abusen dels seus fills
- L'avortament pot convertir la parella d'una dona en homosexual

Un exemple més específic de fins a quin punt poden arribar a ser perjudicials les campanyes de desinformació relacionades amb els Drets Sexuals i Reproductius el podem trobar en una altra campanya engegada per *Heartbeat International* sobre la coneguda com a píndola de reversió de l'avortament (APR per les seves sigles en anglès). Una altra investigació de *OpenDemocracy* va constatar com multitud de doctors arreu del món, vinculats amb aquesta organització fonamentalista cristiana, es dediquen a prescriure aquest tractament. L'APR és un procediment no comprovat científicament que en teoria seria capaç de revertir un avortament farmacològic a través de l'ús de dosis altes de l'hormona progesterona. Actualment no hi ha cap mena d'estudi científic que demostrï que aquest tractament és funcional o que no

afecta directament la salut de les dones. De fet, l'únic assaig mèdic relacionat amb aquest tractament es va haver d'interrompre l'any 2019 després que un nombre elevat de participants fossin ingressades a l'hospital amb sagnats vaginals severos. Tot i això, l'APR segueix sent receptada arreu del món, inclòs a Espanya (Open Democracy, 2021).

Aquestes campanyes de desinformació no són només un atac al dret a l'avortament o als Drets Sexuals i Reproductius sinó que s'han d'emplaçar com un atac frontal al dret a la salut. Sense l'accés a informació veraç i científicament comprovada la qualitat del tractament es veu compromesa.

Altres vegades el fenomen de la desinformació adopta una altra forma, més subtil i difícil de rastrejar. És el cas de les teories de la conspiració, que han cobrat especialment rellevància a conseqüència de la COVID-19. N'hi ha unes quantes relacionades amb els Drets Sexuals i Reproductius, però potser les més *mainstream* són totes aquelles relacionades amb el que es coneix com a "ideologia de gènere". Segons aquestes conspiracions, totes aquelles teories i estudis relacionats amb el gènere tenen com a objectiu la desestabilització i posterior destrucció de les societats arreu del món. Aquesta destrucció es duria a terme a través de la debilitació dels conceptes tradicionals de família o dels rols de gènere tradicional. L'origen exacte d'aquesta teoria és difús. Les primeres mencions al concepte "ideologia de gènere" les podem trobar ens els debats que van sorgir al Vaticà i més concretament a l'elaboració de tota una sèrie de contranarratives com a resposta al reconeixement dels Drets Sexuals i Reproductius com a drets humans en el marc de la Conferència de població i desenvolupament de 1994 al Caire i la conferència mundial sobre la dona de 1995 a Beijing. El discurs en contra de la "ideologia de gènere" ha estat adoptat per nombrosos representats polítics, grups fonamentalistes i per multitud de personalitats i grups cristians arreu del món.

Un exemple clar de fins a quin punt les teories de la conspiració relacionades amb la “ideologia de gènere” tenen capacitat per mobilitzar la població i per influenciar segons quins processos polítics el podem trobar en les campanyes contra l’educació sexual que es van produir a tota Amèrica llatina i a Europa sota l’eslògan “Amb els meus fills, no t’hi posis”. Es tracta d’un moviment polític que podem trobar virtualment a gairebé tots els països d’Amèrica llatina i molts dels de l’Unió Europea que, sota l’excusa de la lluita contra la “ideologia de gènere”, ataca frontalment l’exercici dels Drets Sexuals i Reproductius en general i l’educació sexual en particular. El Pin parental, que partits com Vox i el PP han defensat nombroses vegades a l’Estat espanyol, o els atacs a l’educació sexual de la *Manif pour tous* a França, beuen de la mateixa instrumentalització de teories de la conspiració contra la “ideologia de gènere”.

De la “resistència” al que postulen aquestes teories neixen les zones lliures de LGTBIQ+ a Polònia, s’escullen presidents com Jair Bolsonaro, es rebutja el Plebiscit per la Pau de Colòmbia o s’intenta acabar amb l’educació per a la sexualitat de les escoles.

Independentment de les conseqüències concretes i polítiques de l’expansió de determinades teories de la conspiració o de les campanyes de desinformació, hi ha també conseqüències estructurals associades amb aquests fenòmens (Marwick & Lewis, 2017).

En primer lloc, la radicalització. L’extremisme s’està expandint de forma constatable, especialment entre gent jove i a través de l’espai digital. La desinformació i les teories de la conspiració capitalitzen la insatisfacció i la incomprensió sobre determinats fenòmens i ho canalitzen cap a postulats extremistes. No podem aïllar aquest fenomen de la situació socioeconòmica global. La desigualtat s’està incrementat a gairebé tots els països del món. Els estats de benestar, que havien estat els responsables

de garantir un coixí social a Europa, estan essent desmantellats i retallats. Les institucions internacionals, encarregades de sustentar la totalitat del sistema de drets humans, estan essent capturades per les corporacions i interessos particulars. És d'aquest context de qüestionament de les institucions i les estructures polítiques tradicionals d'on beuen les teories de la conspiració.

En segon lloc, una creixent desconfiança cap als mitjans tradicionals. Actualment la confiança en els mitjans de comunicació es troba en els seus mínims històrics. Aquesta manca de confiança s'accentua encara més entre la gent jove, que la consideren esbiaixada i al servei d'uns interessos particulars. Les conseqüències de la desconfiança en els mitjans de comunicació són significatives. La gent que desconfia dels mitjans tradicionals tendeix a consumir informació alternativa, en molts casos no verificada. Això retroalimenta el fenomen de la desinformació, debilita el coneixement polític de la ciutadania, impossibilita que aquesta exerceixi com a controladora dels responsables polítics i, en definitiva, impedeix l'exercici complet de la democràcia.

Propaganda computacional

La propaganda computacional ha estat descrita com l'ús malintencionat de l'algoritme, el *Big data*, l'automatització i d'altres eines digitals amb el propòsit d'influenciar determinats processos polítics i distribuir informació enganyosa en el mitjà digital (Parlament Europeu, 2018). El concepte de Propaganda computacional posa l'èmfasi, doncs, en les eines digitals i no tant en el fi últim, és a dir, la desinformació o la influència política.

Eines digitals n'hi ha moltes, però potser algunes de les que tenen més relació amb l'atac als Drets Sexuals i Reproductius i amb l'expansió de narratives i idees extremistes són els bots, les Webs *Honeypots* i les conegudes com a granges de trols.

Bots

Els bots son comptes automatitzades programades per interactuar com si fossin un usuari humà. La Paraula *bot* té el seu origen en el mot txec Robot. Per tant, quan parlem de bots ens estem referint a robots dissenyats per desenvolupar les seves funcions en l'ecosistema digital. Els bots s'utilitzen de forma regular per multitud d'actors i amb multitud de finalitats, però són especialment perjudicials quan s'utilitzen amb la intenció de promoure determinades narratives, amplificar missatges falsos o distorsionar discursos online. Hi ha multitud d'estudis que han constatat l'ús sistemàtic de bots i xarxes automatitzades en context electoral. Per exemple, un estudi del *Institute for Strategic Dialogue*, que analitzava el fenomen de la desinformació en el context de les eleccions al Parlament Europeu del 2019, va constatar com a Espanya existia una xarxa de gairebé 3000 comptes de Twitter, moltes de les quals es sospita que eren bots, que es dedicaven a la promoció de propaganda antiimmigració, antigènere i pro Vox. La investigació, que es va realitzar en col·laboració amb el diari El País, va constatar que moltes d'aquestes comptes tenien el seu origen a Veneçuela i que havien sigut utilitzades prèviament per generar contingut en contra del règim veneçolà. La xarxa va arribar a publicar l'any 2019 fins a 152.000 tweets al dia difonent desinformació relacionada amb la immigració musulmana. Per exemple, es va difondre un vídeo de disturbis en una ciutat d'Algèria fent-t'ho passar per un barri de França. Aquest vídeo va ser compartit tant per la xarxa de comptes com pel compte oficial de Vox. Per destacar encara més la relació d'aquesta xarxa de bots i processos automàtics amb la formació Política Vox, L'ISD va comptabilitzar com aquests comptes van publicar fins a gairebé 4.4 milions de tweets entre el 23 d'abril del 2018 i el 23 d'abril del 2019 on es mencionava a la formació política Vox. Durant el mateix període, Santiago Abascal, líder de la formació, va ser mencionat aproximadament 460.000 vegades (Open Democracy, 2021).

L'eliminació i suspensió d'aquest tipus de comptes és constant però insuficient. Twitter va eliminar 70 milions de comptes de bots només entre el maig i el juny del 2018. En un intent de lluitar contra les *Fake News*, Facebook en va eliminar 583 milions durant el primer quadrimestre del 2018. Les perspectives futures són descoratjadores, ja que l'increment del desenvolupament tecnològic dificulta cada cop més la diferenciació entre els comptes controlats per humans i els controlats per bots, fet que n'impedeix la diferenciació i eliminació.

Webs Honeypot

Dins de l'argot digital, s'utilitza el concepte *Honeypot* (Pot de mel, en català) per descriure una eina de seguretat informàtica que té com a intenció ser l'objectiu d'un ciberatac, actuant com a parany o esquer. La intenció d'un *Honeypot* és aparèixer com informació rellevant i legítima que pugui ser de valor per l'atacant, de forma que una vegada aquest decideixi realitzar l'atac el sistema sigui capaç d'aïllar-lo, monitorar-lo, analitzar-lo i fins i tot bloquejar-lo. El fenomen dels *Honeypots* té també la seva rèplica en forma de pàgines web. Per exemple, en el context de la lluita antijihadista, els serveis d'intel·ligència solen emprar webs que actuen com a esquers per interceptar persones en procés de radicalització o que busquen d'informació per cometre atemptats. Aquestes webs tenen una estètica i contingut extremadament similar a una pàgina web típicament jihadista, però es dediquen a capturar sistemàticament les dades dels usuaris que les visiten i reportar-les als serveis de seguretat. Aquest fenomen, que podríem considerar circumscrit al món de la ciberseguretat, s'està començant a utilitzar àmpliament per part d'organitzacions antiavortistes.

Investigadores del diari El País i de l'organització *OpenDemocracy* (04 de juny de 2021) van constatar l'existència d'una xarxa llatinoamericana de centres afiliats a l'organització *Heartbeat International* que es promocionen a Internet com a organitzacions

feministes que ofereixen assessorament i ajuda per accedir a l'avortament. Aquestes pàgines web, que tenen noms com www.interruptir-embarazo.com, redirigeixen a usuàries que busquen informació sobre l'avortament cap a persones o centres que busquen persuadir-les per continuar amb el seu embaràs. Les estratègies que fan servir aquests centres per mirar de convèncer les dones que capten són diverses: Ofereixen informació falsa sobre les conseqüències de l'avortament, allotjament temporal mentre es duu a terme la pregna o s'ofereixen tramitar un procés d'adopció del futur infant fora de les institucions legals.

Granges de trols

Abans d'aprofundir en el fenomen de les granges de trols, hem de definir que és exactament un trol. El concepte de trol ha anat vinculat des d'un inici al desenvolupament de la mateixa Internet. Originalment un trol era algú que es dedicava sistemàticament a la provocació d'altres usuaris sense un fi concret identificable. La mateixa paraula trol, que té el seu origen en el folklore escandinau i que fa referència a una criatura mitològica que habita en coves, és desagradable i ha d'evitar la llum solar si no vol convertir-se en pedra, es va escollir precisament perquè reflecteix el caràcter asocial dels usuaris vinculats amb aquests tipus de comportaments. Actualment aquesta definició té un tarannà més polític i el concepte de Trol està vinculat amb l'assetjament a altres usuaris i amb la generació de contingut controvertial i divisiu. Hi ha 3 característiques que defineixen el *savoir-faire* d'una gran part dels trols de l'actualitat (Marwick & Lewis, 2017).

- L'ús deliberat i polític del llenguatge ofensiu.
- La intenció de generar una resposta emocional negativa en la resta d'usuaris.
- L'ambigüitat com a estratègia política. En aquest sentit és interessant introduir el que es coneix dins de l'argot

digital com la llei de Poe, que postula que sense una indicació clara de la intenció de l'autor és impossible discernir la diferència entre una expressió sincera d'una idea extremistica o una paròdia d'aquesta, el que confon moltes vegades l'usuari amb el qual s'està interactuant.

Les granges de trols són, per tant, grups de trols organitzats amb una finalitat que va més enllà de la pura provocació. En molts casos aquests grups de trols estan esponsoritzats per Estats, com podria ser el cas de l'Agència d'investigació d'Internet Russa, vinculada amb la defensa digital de les polítiques del Kremlin o amb les acusacions d'interferència russa a les eleccions presidencials americanes del 2016, en què va sortir escollit Donald Trump. En altres casos és difícil identificar exactament qui hi ha darrere d'aquests grups organitzats o quins són els seus objectius. Es tracta, per descomptat, d'un món extremadament opac, i els estudis sobre la importància i influència d'aquestes granges són encara bastant limitats.

Així i tot, el següent estudi ens pot servir per il·lustrar fins a quin punt aquestes granges tenen influència dins de l'ecosistema digital. El *MIT Technology review* va publicar a mitjans de setembre del 2021 un estudi on va constatar que, als EUA, 9 de les 10 pàgines de Facebook amb més seguidors relacionades amb el cristianisme estaven de fet creades i controlades per granges de trols. L'origen d'aquestes granges és divers, però es concentra especialment a l'est d'Europa i a Macedònia i Kosovo, en particular. Col·lectivament aquestes pàgines arriben a una audiència aproximada de gairebé 75 milions d'usuaris al mes. Anant més enllà, l'estudi va també constatar que la majoria d'aquesta audiència no eren seguidors d'aquestes pàgines i ni tan sols els hi havien donat *like*, sinó que l'algoritme de Facebook, que busca augmentar la interacció per tots els mitjans, els havia redirigit cap aquest tipus de contingut.

La qüestió dels trols ens serveix per enllaçar amb el que potser és un dels mecanismes més cruels de l'instrumentari extremista; el discurs d'odi.

Discurs d'odi

Hi ha diferents definicions del que s'entén per discurs d'odi. Alguns autors ho defineixen com una retòrica esbiaixada, hostil i maliciosa que té com a objectiu una persona o col·lectiu i que està motivada per unes característiques innates o actuals del subjecte receptor. Altres autors el descriuen com un intent de vandalitzar la identitat d'un tercer de forma que la seva pròpia legitimitat i humanitat quedi qüestionada. Hi ha definicions que, a més a més, posen l'èmfasi en el fet que els discursos d'odi reforcen el sentiment de pertinença a un grup al generar la il·lusió d'un adversari o un col·lectiu antagonista. Altres definicions, potser més pragmàtiques, consideren discurs d'odi tot allò que inciti i promoció la violència (Karunungan, 2020).

El que és evident és que la irrupció d'Internet ha facilitat la disseminació dels discursos d'odi i ha propiciat la creació de comunitats entorn els grups d'odi. Les víctimes són usualment atacades pel seu color de pell, la seva aparença física, l'orientació sexual, el gènere, la ideologia o la classe econòmica. També figures públiques poden ser víctimes de campanyes relacionades amb els discursos d'odi. En aquest sentit, les activistes feministes amb presència a les xarxes tenen una àmplia experiència fent front a l'assetjament digital. L'activista Irantzu Varela va haver de suportar (i suporta encara actualment) assetjament digital durant mesos, incloent-hi la filtració de les seves dades personals i el seu número de telèfon. Aquest assetjament digital de vegades funciona com a catalitzador i acaba traspasant la barrera virtual i convertint-se en assetjament físic. En el cas d'Irantzu Varela va acabar rebent pintades a casa seva i sent agredida per un veí.

Les conseqüències d'estar exposat als discursos d'odi són especialment perjudicials per a la pluralitat política, ja que s'utilitzen per intimidar i censurar a determinats col·lectius. Tot i això, hi ha conseqüències encara més greus i profundes. Si bé és difícil de provar empíricament la relació entre els discursos d'odi i els crims d'odi, diferents estudis han demostrat que els discursos d'odi poden motivar tant els crims d'odi com el terrorisme extremista. El perquè és confús, però els discursos d'odi faciliten una narrativa i una comunitat que propicia la radicalització dels individus i els adoctrinen en una cosmovisió excloent on la violència contra les minories pot estar justificada per aconseguir un bé comú major.

No podem parlar de discursos d'odi sense mencionar el que potser és una de les eines de transnacionalització de narratives extremistes més importants de l'ecosistema digital: els mems.

Mems

El biòleg Richard Dawkins va crear i definir el concepte dels *mem* l'any 1976 fent una analogia cultural amb els gens. Segons Dawkins, els mems són fenòmens culturals que, al igual que els gens, s'autoreliquen, muten, responen a estímuls externs i serveixen per transmetre informació. En el context digital, un mem és una unitat bàsica de transmissió cultural que sol transmetre un missatge a través de l'humor i la utilització de recursos textuais i visuals. Solen ser anònims, irrastrejables i altament modificables.

Els mems són especialment importants dintre de la cultura online de l'extremisme, ja que introdueixen i difonen narratives sota el paraigua de l'humor. Sense una anàlisi del contingut, origen i mètodes de propagació dels mems és gairebé impossible entendre el fenomen de la transnacionalització de les narratives

extremistes o la creació de comunitats internacionals d'individus afins.

Hi ha una sèrie de fenòmens que estan profundament vinculats amb la relació entre els mems i els fenòmens extremistes (Pettis, 2018).

- Els mems faciliten la creació d'un sentiment de grup, ja que la majoria de vegades estan plens d'autoreferències i són gairebé inintel·ligibles si no es té una experiència destacada dins dels ecosistemes extremistes. Tornem a recordar la idea introduïda abans: l'ambigüitat i l'obtusitat són característiques claus de la majoria de mems extremistes.
- Les narratives introduïdes amb els mems amplien la prèviament mencionada finestra d'Overton i, a través de l'humor i d'imatges aparentment innocents, filtren idees extremistes al conjunt de la societat i les normalitzen.
- Els mems d'extrema dreta tenen també un potencial radicalitzador molt important, ja que presenten la violència i el contingut ofensiu com un fenomen transgressor i gairebé contracultural. No és casualitat que els manifestos dels terroristes de Christchurch, El Paso o Halle fossin un contínuum de mems i autoreferències a la cultura digital extremista.

Hi ha multitud de mems vinculats amb l'extremisme i el fonamentalisme, però potser el més paradigmàtic i significatiu és la granota Pepe. La granota Pepe va néixer l'any 2005 en el context d'un còmic anomenat *Boy's Club*, però no va ser fins a l'any 2008 quan va començar a ser utilitzat activament com un mem a *4chan*. Cap a l'any 2015 ja era un dels mems més populars d'Internet en general i dels *chan* en particular. A priori no estava vinculada amb contingut de caràcter extremista, però això va canviar quan Donald Trump la va utilitzar en un dels seus

twitts l'any 2015. A partir d'aquell moment la granota Pepe va començar a estar profundament relacionada amb multitud de col·lectius de l'Alt-right i es va convertir en un símbol de l'extrema dreta, fins al punt que l'*Anti Defamation League* americana la va catalogar com un símbol d'odi. La granota Pepe ràpidament va circular per la xarxa i es va convertir en un símbol internacional de tots aquells afins amb les polítiques de Donald Trump. Per il·lustrar fins a quin punt la granota Pepe representa un exemple de la transnacionalització de narratives extremistes, podem utilitzar una altra vegada el cas de Vox. El 2 de juny del 2021 Manuel Mariscal, un diputat de Vox, en un intent de denunciar el que ells cataloguen com adoctrinament d'esquerreres, va revelar una imatge de la granota Pepe al Congrés i la va descriure com un "símbol per a milers de joves" (Pérez, 2021).

D'esquerra a dreta. La granota Pepe original, La granota Pepe personifica Donald Trump (que ell mateix va publicar al seu Twitter) i la granota Pepe personifica Santiago Abascal

L'exemple és paradigmàtic. Establir vincles entre organitzacions concretes o narratives particulars és empíricament més difícil del que aparentment pot semblar. El fet que organitzacions, partits i col·lectius fonamentalistes utilitzin el mateix tipus de mems, narratives, teories de la conspiració i estratègies desinformatives és potser una de les evidències més importants que tenim que ens indiquen que aquests grups estan profundament interconnectats.

CONCLUSIONS

Tal vegada la conclusió més important que podem treure de la contextualització i anàlisi del fonamentalisme a nivell internacional és la constatació de la complexitat del fenomen. Ens trobem davant d'una amenaça transnacionalitzada. Una família internacional d'organitzacions i partits fonamentalistes, que si bé segurament no reconeixent explícitament aquests vincles, repliquen en les seves realitats nacionals els mateixos arguments i les mateixes estratègies. El que veiem avui en dia a l'Estat espanyol, l'assetjament a les clíniques d'interrupció voluntària de l'embaràs i els atacs a l'educació sexual, als DSiR i als drets LGTBIQ+, no és una problemàtica genuïna i localitzada, sinó l'adaptació local d'unes narratives que podem trobar virtualment a gairebé tots els països d'Europa i Amèrica.

Aquesta amenaça, a més, és cada cop més difusa. Hi ha una superposició cada vegada més evident entre les diferents famílies del que podem considerar com l'extremisme d'ultradreta. Grups racistes, feixistes, supremacistes, anti-feministes i antigènere actuen en els mateixos espais i defensen les mateixes idees. De fet, probablement l'eix que ens permet unir a tots aquests grups és precisament l'oposició i l'atac

als Drets Sexuals i Reproductius. Per tant, qualsevol intent de contextualitzar l'amenaça ha de tenir en compte el seu caràcter interseccional.

Aquestes no són les úniques característiques rellevants del fonamentalisme contemporani. Un plantejament recurrent al llarg de la publicació, i que no pot faltar a les conclusions, és la idea que pocs moviments han sabut explotar el paradigma de nous mitjans, eines i discursos que han acompanyat la digitalització com els grups fonamentalistes. La integració de les xarxes socials, l'ús de mems i propaganda computacional, la difusió sistemàtica de *Fake News* o la instrumentalització de les teories de la conspiració són exemples paradigmàtics d'aquest fenomen. No podem atribuir l'èxit del fonamentalisme només a aquests factors, però sí que és important mencionar-los i donar-los-hi la merescuda importància.

El que sí que cal és reivindicar que les entitats i col·lectius feministes defensores dels Drets Sexuals i Reproductius de tot el món portem dècades patint els atacs dels grups fonamentalistes, antidrets i antigènere. Aquest fet ens ha marcat l'agenda i ens ha obligat a destinar els pocs recursos de què disposem a protegir-nos però, alhora, hem estat capaces de generar coneixement, anàlisis i estratègies per confrontar aquesta ofensiva i continuar avançant en el reconeixement dels DSiR a nivell local i global.

Tal com destaca la Relatora especial de les Nacions Unides en l'esfera dels drets culturals, Karima Bennoune, al seu informe de l'any 2017:

- Les defensores dels drets humans de les dones formem part de la solució als fonamentalismes.

- Les defensores de drets humans han estat líders durant dècades en la confrontació d'aquests problemes, tot sovint donant l'alarma, abans que ningú, sobre els senyals d'avertiment dels fonamentalismes.
- Les defensores dels drets humans tenim els coneixements especialitzats i que hem d'estar a totes les deliberacions sobre polítiques i programes relatius a la lluita contra el fonamentalisme.
- Fem una crida perquè les defensores rebem els recursos i la visibilitat que necessitem.

Les defensores dels drets humans hem estat a l'avantguarda de la lluita contra el fonamentalisme i l'extremisme durant dècades, i les nostres preocupacions no han rebut mai prou atenció dels governs, les organitzacions internacionals o el moviment internacional de drets humans. Hem instat a que es pari atenció als "senyals d'alerta del fonamentalisme" com l'augment de la violència contra les dones, fenòmens obvis que han estat sovint ignorats en nom de la unitat nacional i religiosa.

Com hem dit anteriorment, l'ofensiva fonamentalista contra els Drets Sexuals i Reproductius no sorgeix com una reacció a l'apogeu del feminisme sinó que té a veure amb la imposició d'un model econòmic neoliberal i austericida que necessita exercir violències contra bona part de la població. L'ofensiva mundial contra els DSiR forma part d'una estratègia per generar processos desdemocratitzants que permetin imposar una agenda econòmica neoliberal i depredadora amb la intenció d'empobrir-nos a totes. L'ofensiva fonamentalista contra els drets sexuals i reproductius afecta el conjunt de la població. Escoltar la veu de les defensores dels Drets Sexuals i Reproductius és clau per superar aquesta ofensiva fonamentalista.

BIBLIOGRAFIA

Agencia EFE. (28 de Febrer de 2017). *Controversial Bus coated in transphobic slogans drives around Madrid*. Agencia EFE. Recuperat de <https://www.efe.com/efe/english/life/controversial-bus-coated-in-transphobic-slogans-drives-around-madrid/50000263-3193071>

Ahmed, Z. (2020). *The unprecedented expansion of the global gag rule: trampling rights, health and free speech*. Guttmacher institute. Recuperat de https://www.guttmacher.org/sites/default/files/article_files/gpr2301320.pdf

Allen, J. (2019). *How communities are exploited on our platforms: a final look at the “trol farm” pages*. Facebook Internal Report. Recuperat de <https://s3.documentcloud.org/documents/21063547/oct-2019-facebook-trol-farms-report.pdf>

Baele, S., Brace, I., & Coan, T. (2021). *Variations on a theme? comparing 4chan, 8kun, and other chans “far-right” “/pol” boards*. Terrorism Research initiative. Recuperat de <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26984798>

Borraz, M. (15 d'agost de 2019). David Paternotte: “El discurso de la ideología de género va más allá de Vox. Hay toda una estrategia internacional que lo respalda”. El Diario.es Recuperat de

https://www.eldiario.es/sociedad/discurso-ideologia-vox-en-tramado-internacional_128_1399154.html

Caiani, M., & Kröll, P. (2014). *The transnationalization of the extreme right and the use of the internet*. International Journal of comparative and applied criminal justice. Recuperat de <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01924036.2014.973050?journalCode=icaj>

Campana, M. (2020). *Políticas antigénero en América Latina: Argentina*. Observatorio de Sexualidad y Política. Recuperat de https://sxpolitics.org/GPAL/uploads/Ebook-argentina_20200203.pdf

CitizenGO. (30 de juliol de 2020). *Tell Barclays bank to respect religious Freedom*. Recuperat de CitizenGO: <https://citizengo.org/en-ca/rf/181880-tell-barclays-bank-respect-religious-freedom>

CitizenGO. (20 d'agost de 2020b). *Stop the UN from dismantling Religious Freedom*. Recuperat de CitizenGO: <https://citizengo.org/en-af/rf/181707-stop-un-dismantling-religious-freedom>

Conway, M. (2020). *Routing the Extremes right: Challenges for social media platforms*. The RUSI journal. Recuperat de <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03071847.2020.1727157?journalCode=rusi20>

Cota, I. (2020). *Exclusivo: Centros antiavorto vinculados a EEUU mienten y asustan a las mujeres en América Latina*. OpenDemocracy. Recuperat de <https://www.opendemocracy.net/es/5050/exclusivo-centros-antiaborto-vinculados-eeuu-mienten-asustan-mujeres-america-latina/>

Cota, I., & Corpi, S. (24 d'octubre de 2021). *Las nuevas tácticas antiaborto de la ultraderecha en América*. El País. Recuperat de <https://www.elpais.com/sociedad/2021-10-24/las-nuevas-tacticas-antiaborto-de-la-ultraderecha-en-america.html>

Cornejo-Valle, M. Pichardo, J. I. (2017). *La "ideología de género" frente a los derechos sexuales y reproductivos: El escenario*

español. *Cadernos pagu*. Recuperat de <https://www.scielo.br/j/cpa/a/JtLkHSJBSv9mVXP59kYtn5j/?format=pdf&lang=es>

Datta, N. (2021). *Tip of the Iceberg, Religious extremist funders against Human Rights for Sexuality and Reproductive health in Europe 2009-2018*. European Parliamentary Forum for sexual and reproductive Rights. Recuperat de <https://www.epfweb.org/node/837>

EPF. (2013). *Intelligence Brief: Behind the European citizen's Initiative "One of Us"*. European Parliamentary forum on Population and development (EPF). Recuperat de <https://humanistfederation.eu/wp-content/uploads/2017/06/IB-8-European-Citizens-Initiative-One-of-Us.pdf>

European Comission. (2018). *Action Plan against Disinformation*. Recuperat de https://eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_against_disinformation.pdf

European Parliament. (2018). *Computational Propaganda techniques*. Recuperat de [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/628284/EPRS_ATA\(2018\)628284_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/628284/EPRS_ATA(2018)628284_EN.pdf)

Global Extremism. (2021). *From America with Hate. The alliance defending freedom's role in advancing anti-LGTBQ+ and anti-woman Agendas in eastern Europe*. The Global Project Against Hate and Extremism. Recuperat de https://globalextrmism.org/wp-content/uploads/2021/11/ADFI_Report_2021-1.pdf

Graff, A., & Korolczuk, E. (2021). *Anti gender politics in the populist movement*. Londres & Nova York: Routledge.

Human Rights Campaign. (2014). *Exposed: The World Congress of Families. An American organization exporting hate*. Human Rights Campaign Foundation. Recuperat de <https://www.hrc.org/resources/exposed-the-world-congress-of-families>

Institute for Strategic Dialogue. (2019). *Disinformation in the european parliamentary elections 2019*. Institute for Strategic

Dialogue. Recuperat de https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2020/06/isd_Click-for-Outrage.pdf

Institute for Strategic Dialogue. (2021). *Recommended Reading: Amazon algorithms, conspiracy theories and extremist literature*. Institute for Strategic Dialogue. Recuperat de <https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2021/04/Amazon-1.pdf>

Karunungan, R. (2020). Online Hate speech and its real world consequences. Recuperat de <https://reneekarunungan.com/2020/12/14/online-hate-speech-and-its-real-world-consequences/>

Kuhar, R., & Paternotte, D. (2017). *Anti-gender campaigns in Europe, Mobilizing against equality*. Londres: Rowman & Littlefield International Ltd.

Laclau, E. Mouffe, C. (1987) Hegemonía y estrategia socialista: Hacia una radicalización de la democracia. Siglo XXI. Madrid

Marwick, A., & Lewis, R. (2017). *Media manipulation and disinformation online*. Data & Society. Recuperat de <https://datasociety.net/library/media-manipulation-and-disinfo-online/>

MIT technology Review. (16 de septembre del 2021). Trol farms Reached 140 millions americans a Month on Facebook Before 2020 election, internal report shows. *MIT technology Review*. Recuperat de <https://www.technologyreview.com/2021/09/16/1035851/facebook-trol-farms-report-us-2020-election/>

Nacions Unides: Assamblea General. (16 de gener del 2017). *Informe de la relatora especial sobre los derechos Culturales*. A/HRC/34/56. Recuperat de <https://undocs.org/es/A/HRC/34/56>

Nacions Unides: Assemblies General. (20 de Novembre de 1998). *Convención sobre los Derechos del Niño*. Naciones Unidas. Recuperat de <https://www.ohchr.org/sp/professionalinterest/pages/crc.aspx>

OpenDemocracy. (10 de Febrer del 2020). Exclusive: Trump-linked religious “extremist” target woman with disinformation worlwide. *OpenDemocracy*. Recuperat de <https://www.opendemocracy.net/en/5050/trump-linked-religious-extremists-global-disinformation-pregnant-women/>

OpenDemocracy. (25 de març del 2021). Abortion Pill Reversal spreading in Europe, Backed by US Christian Right. *OpenDemocracy*. Recuperat de <https://www.opendemocracy.net/en/5050/abortion-pill-reversal-spreading-in-europe-backed-by-us-christian-right/>

OpenDemocracy. (04 de juny del 2021). Anti-abortion disinformation is a “systematic violation of rights”. Recuperat de <https://www.opendemocracy.net/en/5050/anti-abortion-disinformation-is-a-systematic-violation-of-rights/>

Peace Women (2017). *In one year, Trump dismantled reproductive Rights around the world*. Peace Women. Recuperat de <http://peacewomen.org/resource/one-year-trump-dismantled-reproductive-rights-around-world>

Pettis, B. (2018). *Pepe the frog: A case study of the internet meme and its potential subversive power to challenge cultural hegemonies*. Recuperat de <https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/handle/1794/24067>

Privacy International. (2020). *A documentation of data exploitation in sexual and reproductive rights*. Privacy international. Recuperat de <https://privacyinternational.org/long-read/3669/documentation-data-exploitation-sexual-and-reproductive-rights>

Público. (5 d'agost de 2021). *Grandes fortunas y altos ejecutivos españoles financiaron el nacimiento de Vox a partir del grupo ultracatólico Hazte Oír*. Público.es Recuperat de <https://www.publico.es/politica/exclusiva-wikileaks-grandes-fortunas-altos-ejecutivos-espanoles-financiaron-nacimiento-vox-partir-grupo-ultracatolico-hazte-oir.html>

Ramsay, A. Provost, C. (26 d'abril de 2019). *Exclusiva: un esquema de financiación coordinado internacionalmente trabaja para aupar a Vox y a la extrema derecha europea*. Open Democracy. Recuperat de <https://www.opendemocracy.net/es/5050/exclusiva-un-esquema-de-financiacion-coordinado-internacionalmente-trabaja-para-aupar-a-vox-y-a-la-extrema-derecha-europea/>

The Conversation. (23 de Març de 2020). *How a gender conspiracy theory is spreading across the world*. The Conversation. Recuperat de <http://www.theconversation.com/how-gender-conspiracy-theory-is-spreading-across-the-world-133854>

The Observatory on the Universality of Rights. (2021). *Rights at Risk, Time for action*. OURs. Recuperat de <https://www.ours-platform.org/resource/rights-at-risk-time-for-action/>

U.S. Department of the Treasury. (2014). *Treasury Targets Additional Ukrainian Separatists and Russian Individuals and Entities*. Recuperat de <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/jl9729.aspx>

Vox. [@Vox_es]. (19 d'octubre de 2021). *¿El reemplazo poblacional es una teoría de locos? La mafia socialista sigue con su plan de compra de votos*. [Tweet]. Twitter. Recuperat de https://twitter.com/vox_es/status/1450508715216539648

Vox Pol. (2019). *Extrem Digital Speech, context, responses and solutions*. Recuperat de <https://research.rug.nl/en/publications/extreme-digital-speech-contexts-responses-and-solutions>

Vsquare. (07 de maig de 2021). *Ordo Iuris and a global web of ultraconservative Organisations*. Vsquare. recuperat de <https://vsquare.org/ordo-iuris-and-a-global-web-of-ultra-conservative-organisations/>

Wikileaks. (05 de 08 de 2021). *The Intolerance Network*. Recuperat de Wikileaks: <https://wikileaks.org/intolerancenetwork/press-release>

